

ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

TÉMA
ŽIVOT

- 8 Rozhovor s botanikem Viktorem Žárským - L. Ridzoňová
- 27 Presbyteři až ve druhé řadě - J. Tengler
- 39 „V církvi by mělo být místo pro všechny“ - A. Rozbořilová
- 45 Jak se připojit k Týdňům proti rasismu

Léto v Bělči 2022

Tábory pro děti a mládež

Tábor pro děti, mládež a dospělé s postižením za asistence dobrovolníků
25.06.–02.07. | vedou Richard Dračka a Lukáš Slabý

11denní tábor pro děti školního věku
29.06.–09.07. | vede Eliáš Cizl

Tábor pro děti do 13 let
09.07.–16.07. | vede Pavel Bláha

Tábor pro děti, mládež a dospělé s postižením za asistence dobrovolníků
06.08.–13.08. | vedou Jiří Bureš a Tomáš Znamenáček

Rodinné pobyty pro rodiny s dětmi s postižením

Pobyt pro rodiny s dětmi s postižením i bez za asistence dobrovolníků
02.07.–09.07. | vede Radka Včelná

Rodinný pobyt s dětmi s postižením za asistence dobrovolníků
09.07.–16.07. | vede Jan Mikschik

Rodinný pobyt s dětmi s postižením za asistence dobrovolníků
16.07.–23.07. | vedou Anna Peltanová a Šárka Pailová

Pobyt pro rodiny s dětmi s postižením i bez za asistence dobrovolníků
20.08.–27.08. | vede Daniel Heller

Rodinné pobyty

Rodinný pobyt s dětmi
16.07.–23.07. | vedou Lukáš a Olga Klímovi

Rodinný pobyt s dětmi
23.07.–30.07. | vede Hana Ducho

Rodinný pobyt s předškolními a školními dětmi
23.07.–30.07. | vede Romana Čunderlíková

Rodinný pobyt
13.08.–20.08. | vedou Tomáš Jun a Jiří Šamšula

Rodinný pobyt pro prarodiče s dětmi
20.08.–27.08. | vede Alžběta Hanychová

Církev živě
30.07.–06.08. | vedou Radim Žárský a Jana Horáková

Pobyt penzistů
20.08.–27.08. | vede Pavel Prosek

Akce se konají v Táboře J. A. Komenského
v Bělči nad Orlicí. Přihlašujte se na:
prihlasky.e-cirkev.cz/leto do 15. 5. 2022.

Informace: vychova@e-cirkev.cz,
tel.: 224 999 233.
www.taborbelec.cz

přihlášky zde ↗

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – *J. Potočková*
- 8** Rozhovor s Viktorem Žárským
– *L. Řidzoňová*
- 12** Bude v nebi zoo? – *A. Rozbořilová*
- 15** Albert Schweitzer a úcta k životu
– *J. Pechar*
- 17** Otázka na tělo – *A. Rozbořilová*

MLÁDEŽ

- 23** Každý svého štěstí hrobník
– *S. Koukol*
- 24** Shit happens – *J. Pechar*

MOJE CÍRKEV

- 27** Presbyteri až ve druhé řadě. Pokud
vůbec – *J. Tengler*
- 28** Když roste něco nového
– *Z. Kasíková*
- 29** Profesní rozvoj nejen na papíře
– *T. Cimrmanová*
- 31** S díky za dobré dary – *O. Macek*
- 32** Za farářským kurzem – *T. Pikous*
- 33** Život na periferii – *J. Šamšula*

DIAKONIE

- 35** Krizový fond sbírky Krabice online
– *Z. Sobotová*

SLOVO

- 38** Významný archeologický objev
– *V. Hájek*
- 39** „V církvi by mělo být místo pro
všechny“ – *A. Rozbořilová*
- 44** Živí mrtví – *A. Šůra*
- 45** Jak se zúčastnit Týdne proti rasismu
– *M. Vymětal*
- 47** Undergroundové modlitby
– *A. Rozbořilová*
- 48** Nezaleknout se Karafiáta
– *A. Zapletal*
- 49** Poslední slovo – *I. Květonová*

ÚVODNÍK

Dokonalý mikrokosmos

Nedávno jsem viděla jedno video, které ukazovalo, jak spolu nervové buňky navazují spojení. Když se propojí, začnou po nově vzniklých drahách čile běhat malé jiskřičky – vzruchy. Tu sekvenci jsem si pouštěla ve strnulé fascinaci několikrát dokola.

Teprve v poslední době si začínám uvědomovat, jak dokonalé (nejen) lidské tělo je. Nemám medicínské ani biologické vzdělání, takže bohužel nemůžu svůj úžas podpořit ohromujícími fakty, ale soudím, že každý z nás už někdy v životě zažil situaci, kdy se tahle delikátní rovnováha v jeho těle narušila – a znamenalo to chřipku, žaludeční obtíže, migrénu, anebo dokonce i něco mnohem závažnějšího.

Žasnu nad tím, s jakou přesností a propracovaností tělo funguje. Některé procesy jsou dokonce tak sofistikované, že je dosud nejsme schopni vědecky analyzovat. Žasnu nad tím, jak je náš organismus schopen udržet všech svých 30 bilionů buněk na uzdě, aby nenatropily nějaké zmatky, neřkuli újmu. Žasnu, že pod palbou všech bacilů a dalších rizik je možné, že se ráno opět probudíme živí a převážně zdraví.

Život je dar. A na pozadí výše řečeného snad i zázrak. Teprve se vzrůstajícím věkem začínám nalézat zalíbení v tom, když mi lidé přejí „hlavně to zdravíčko“, což jsem dříve nesnášela a považovala za kliše. Teď už vím, že zdraví (ani život) není samozřejmost, a tak tato přání přijímám s vděčností a pokorou. Život je vpravdě jeden z největších darů, který jsme od Pána Boha dostali. A nemám teď na mysli jen tu biologickou rovinu – žití, ale i tu existenciální – bytí. Je krásné, že nás Bůh pozval do svého světa, i když nás to bytí někdy stojí dost sil.

Toto číslo jsme právě tématu života věnovali. Doufám, že ten váš obohatí.

Adéla Rozbořilová

Český statistický úřad oznámil první výsledky Sčítání 2021

Český statistický úřad ve čtvrtek 13. ledna 2022 zveřejnil první výsledky Sčítání 2021. Kromě základních demografických dat byly představeny také první informace o náboženském vyznání obyvatel ČR.

Zveřejněné výsledky potvrdily trend odklonu od institucionalizovaného vyznávání k volnějšímu vztahu k církvím a náboženským společnostem.

Zatímco v případě posledního sčítání obyvatel před deseti lety se v dotaznících přihlásilo ke třem největším církvím v České republice celkem 1 173 550 osob, nyní to bylo 805 310, tedy téměř o 370 tisíc méně.

Oproti tomu v kolonce těch, kteří sami sebe považují za věřící, ale přitom se otevřeně nehlásí k žádné konkrétní instituci, přibýlo za deset let více než čtvrt milionu lidí.

Podobný fenomén se ukazuje také v řadě farních sborů Českobratrské církve evangelické. V roce 2021 se ve sčítacích formulářích zařadilo k římskokatolické církvi 741 019 obyvatel (před deseti lety 1 082 463), k Českobratrské církvi evangelické 32 577 (v minulém sčítání 51 858) a k Církvi československé husitské 23 610 (v roce 2011 to bylo 39 229 obyvatel). Nárůst zaznamenala Pravoslavná církev v českých zemích, ke které se přihlásilo 40 681 členů (v roce 2011 jen 20 533).

„Katolíci“ a „evangelíci“

Částečně zavádějící je ovšem fakt, že některé odpovědi se v dotaznících objevily v lehké obměně dvakrát. Pro příslušnost k církvi bylo nutné vyplnit její přesný oficiální název. Pokud respondent vyplnil kolonku volněji, dotazníky jeho volbu sice zaznamenaly, ale už ho nemohly zařadit ke konkrétní denominaci.

Ačkoli tedy např. římskokatolická církev na první pohled ve výsledcích ztratila téměř čtvrt milionu věřících, nelze pominout, že ve výsledcích, které se na webu Českého statistického úřadu objevily dodatečně 19. ledna 2022, figuruje ještě také kolonka „katolická víra (katolík)“. K ní se přihlásilo dalších 235 834 lidí.

Obdobně je tomu s volbou „protestantská/evangelická víra (protestant, evangelík)“. Tu si vybralo na 27 149 obyvatel.

Obecně ke „křesťanství“ se navíc přihlásilo dalších 71 089 lidí.

V reakcích se objevila částečná kritika metody sběru dat. Ve sčítacích dotaznících totiž chyběla možnost výběru z předem definovaných církví a náboženských společností registrovaných v Česku. Je tedy pravděpodobné, že část těch, kteří se označili za „evangelíky“, jsou ve skutečnosti příslušníky Českobratrské církve evangelické, stejně jako velkou část „katolíků“ by bylo zřejmě náležité připočítat k římskokatolické církvi.

Do kolonky „katolíků“ nebo „evangelíků“ se mohli zařadit také ti, kteří cítí jistou (například rodinnou, historickou...) náboženskou identitu, ale církevního života se účastní jen sporadicky nebo vůbec.

Data budou předmětem interpretace sociologů, demografů a statistiků v následujících měsících a letech, a bude tedy docházet k jejich výkladu, zpřesňování a doplňování kontextu.

Celkové statistiky

Odpověď na náboženskou víru spadala ve Sčítání 2021 mezi dobrovolné otázky. Vyplnilo ji 69,9 % obyvatel (v roce 2011 ji vyplnilo pouze 55 % obyvatel). 18,7 % z nich deklarovalo, že jsou věřící a hlásí se k církvi nebo náboženské společnosti. Odpověď „bez náboženské víry“ tvořila více než dvě třetiny (68,3 %) odpovědí.

Českobratrská církev evangelická pracuje s vlastními evidenčními dotazníky

Českobratrská církev evangelická si vede své interní statistiky. Každý farní sbor do nich zaznaší počty aktivních členů, průměrnou účast na bohoslužbách nebo statistiky bohoslužebných a jiných setkání.

Církevní evidenční dotazníky z roku 2020 (nejaktuálnější, které jsou prozatím k dispozici) evidují na 64 010 „kartotékových“ členů ve všech věkových kategoriích, včetně dětí. Z nich 28 111 členů je zaneseno jako členové s hlasovacím právem – tj. starší 18 let, kteří se aktivně podílejí na sborovém životě.

s využitím dat Českého statistického úřadu

Hof, foto: czso.cz

Ticho za Jana Palacha v České televizi

Unikátní pořad České televize, připravený pro program ČT Art na 17. leden, je záznam nového provedení hudebního díla, které původně Bohdan a Jana Mikoláškoví připravili pro 50. výročí sebeoběti Jana Palacha do kostela Martin ve Zdi.

Ač se spolu s Bohdanem, zpěváky a hudebníky tentokrát ocitáme v nové budově památníku Jana Palacha v jeho rodných Všetatech, nejsme svědky piedestalové hudební tryzny. Nedovoluje to forma pozoruhodného setkání písničkáře se symfonickým orchestrem, kde je možný patos klasických kusů jako *Requiem*, *Dies irae* či *Agnus Dei* vždy konfrontován s někdy hravým, jindy provokativním až drze tázavým projevem folkového zpěváka, který

nezapomíná, že hrát si s city, doprovázejícími naše vzpomínky na minulé události, znamená častokrát minout se s jejich pravým poselstvím.

Od samého počátku je každému z nás jasné, že tahle hudba vytryskla z drsné osobní zkušenosti autora s atmosférou šokované české společnosti ledna 1969. Rodila se někde po cestě ze ztichlého Václavského náměstí na vysokoškolskou kolej, kde dostala základní krystalizační bod v písni Ticho, písni, která zcela změnila život manželů Mikoláškových v jejich odchodu do dlouholetého švýcarského exilu.

Ticho, které není jen opak hluku, nýbrž chce se stát prostorem usebrání, kde na sebe necháme dopadnout i těžké otázky, prolíná celým dílem a znovu a znovu nás konfrontuje s otázkou smyslu oběti, vykročení z prostoru sebeobhajující sebelásky do vydanosti života s druhými tady a teď.

To vše umocněno ostrými hranami skvěle zvládnutého památníku, do něhož zvenčí drsně vpadává symbolický klín totalitní ideologie, nárokuje si moc nad jednotlivým lidským osudem. A je možná kouzlem nechtěného, že prochází celým orchestrem až ke stěně přilepenému písničkáři, který se spolu s Bibli ptá: Kde se to touláš človče? Kolik živých musí umřít, abys ty, mrtvý, obživil?

Jan Palach a jeho čin může být nahlížen z mnoha různých úhlů, ale ten, který svým důrazem na nutnost osobní odpovědi a pečlivou hudební řečí nastoluje svým dílem Bohdan Mikolášek, určitě patří k těm nejpodstatnějším. Bylo by škoda nechat si tuto událost ujít.

Pořad Ticho za Jana Palacha připravila Česká televize na 17. ledna od 21.05 pro kanál ČT Art. Ke zhlédnutí je k dispozici v internetovém archivu i vysílání České televize.

Michael Otřísal, foto: Česká televize

TÉMA: ŽIVOT

mám ráda když
na mě ze skleničky
s marmeládou
dýchne loňské léto
děkuji

za zahradu
za slunce a vodu
za pilné ruce
za čas darovaný

jenže
všechno se nedá zavařit
konzervovat
připravit

slimáci
covid
a tornáda
nás učí pokoře

k tobě hledíme Bože
jsi náš
dodavatel poslední instance
požehnej prosíme

*modlitba **Lenky Rídzoňové***

kresba: Sára Konvalinková

Spolehněme se na Boží pomoc

Osvobozující slovo! Ježíš nechce, abychom žili den za dnem životem plným starostí a obav, a tak nás povzbuzuje: „Složte je na svého nebeského Otce – on přece ví, že potřebujete najíst a něco na sebe.“

Vždycky to věděl a vždycky se o své děti staral. Už těm prvním dvěma neposlušným sám pořídil oděv – kožené suknice, aby se nemuseli za svou nahotu stydět. A pak sytil lid na poušti nebo proroka Elijáše... A celý Egypt nasýtil pomocí svého věrného Josefa; a Ježíš Kristus – kolikrát sytil hladové zástupy?

A nejen, že nemusíte strádat bez jídla, vy můžete i hezky vypadat! Ježíš ve svém kázání nezakazuje myslet na pozemské věci, naopak – radujte se z nich: „Pohledte na ptactvo nebeské a na polní lilie“ – na krásu a pestrost Božího stvoření! A ten, který je stvořil, se o ně nepřestává starat – štědře, až marnotratně, ba hýřivě, takže nad tou nádherou zůstáváme v úžasu stát.

„Jestliže tedy Bůh tak obléká polní travu, neobleče tím spíše vás, malověrní?“

Malověrní – v tom je naše potíže. Modlíme se a prosíme o „chléb vezdejší“. Jenže si přitom dál děláme starosti, jsme plni obav, a tak se snadno stane, že víc než na modlitbu a Boží pomoc

začneme spoléhat na to, co vyděláme a uložíme a nakoupíme a postavíme.

Ježíš však říká: „Hleďte především Boží království a spravedlnost.“ A to docela prakticky znamená: Ne až dokončím školu, až opravím dům, až se finančně zajistím, pak začnu chodit do kostela. Ne až budu hotov se vši prací, pak usednu a otevřu Bibli a ztiším se k modlitbě. Ne až všechno oběhám a zařídím, pak půjdu také navštívit bratra či sestru ze sboru. Ne až mi zvednou plat, pak začnu víc přispívat...

Takovým chováním dáváme najevo: Já sice Boha jako svého Pána uznávám, ale starám se hlavně o sebe a zas tak úplně mu nedůvěřuji. Já přece jen o něco víc spoléhám sám na sebe a na to, co dokážu a co nashromáždím.

Jako ten boháč s plnými stodolami: „Blázne! Ještě této noci si vyžádají tvou duši a čím bude to, co jsi nashromáždil?“ Podobně říká Ježíš: „Kdo z vás může o jedinou píď prodloužit svůj život, bude-li se znepokojovat?“ Váš život není ve vašich rukou a váš zítřek také není ve vašich rukou – a tak si s ním nedělejte starosti.

Ježíš neříká – nepracujte, i ti ptáci nebeští se něco napravují, než slepí hnízdo a nakrmí mladé. Ale pak složí hlavu pod křídlo a klidně usnou.

A tak ani vy nemusíte k ránu řešit tisíce problémů, nemusíte se den za dnem štvát v hrůze, že něco nestihnete – co to pomůže? Spíš si život ukrátíte. Když spolehnete na Boží pomoc a štědlost, pak zažijete pokoj a radost a pocit svobody, s jakou létají ptáci po obloze.

„Což vy nejste o mnoho cennější?“ Což pro vás nemá váš Otec připraveno něco mnohem většího než krásné šaty a hromadu jídla?

Našli se v církevních dějinách takoví, kteří se „především o Boží království“ starali. Svědčili svou chudobou a skromností o tom, že spoléhají víc na svého Pána než na svá konta a starají se na prvním místě o evangelium a službu potřebným.

On se postará i o naši chudou a ve světě ►

bezmocnou církev, když si budeme dál hledět zvěstování a diakonie a křesťanské služby a věřit, že „to ostatní nám bude přidáno“. Pán nenechá svou církev zaniknout jen proto, že jí budou chybět peníze.

Tak si s tím nedělejme starosti, když je můžeme vložit na svého Otce v nebesích, neboť náš život i náš zítřek je v jeho rukou – milosrdných, mocných rukou Božích.

Jana Potočková

ROZHOVOR S BOTANIKEM VIKTOREM ŽÁRSKÝM

„Živé organismy nejsou stroje. Bez rostlin bychom tu nebyli,“ říká biolog

Rostlinná buňka v laboratoři a rostliny kolem nás

Viktor Žárský pochází za Valaška. Jako středoškolák se zajímal o mikroskopování řas. Přes ně se dostal k experimentální botanice, které se věnuje doteď na Přírodovědecké fakultě UK a v Ústavu experimentální botaniky Akademie věd. Kromě laboratoře a přednáškového sálu byste ho mohli občas potkat třeba také v nedělní škole v pražském středoškoláckém sboru, na procházce po Petřínských sadech nebo ve vazební věznici na Pankráci, kam nepravidelně dochází jako dobrovolník Vězeňské duchovenské péče.

Co je tvoje profese?

Jsem laboratorní botanik. Dělán experimentální biologii rostlin. Je to hodně obecná biologie – základní procesy v lidských a rostlinných buňkách jsou velmi podobné.

Co tě vedlo k tomu, že jsi botanik?

Dostal jsem se k tomu přes mikroskopii, zajímal jsem se jako středoškolák o mikroskopické řasy. Přes ně jsem se dostal do světa rostlin. Nakonec, z politických ohledů, jsem se rozhodl zůstat v Praze v Ústavu experimentální botaniky

Akademie věd ČR – v Praze bylo v osmdesátých letech přece jen o něco volněji než jinde v republice. Po dvou letech mi pak komunisté dovolili dělat doktorát. Tak jsem se dostal k „velkým“ krytosemenným rostlinám a jejich buňkám.

Sledujete, jak buňka reaguje na změnu prostředí?

Především se snažíme sledovat základní buněčné procesy na molekulární úrovni – zajímá nás, jak buňka žije, jak roste, jak se dělí, jak komunikuje se sousedními buňkami. Když známe základní stav, pak je ovšem možno také sledovat, co se v buňkách děje, když na rostlinu působí změna prostředí či přímo nějaký stres.

Když se řekne genetické modifikace – je to to, co sledujete?

Ne, my používáme genetické modifikace jako nástroj. Sledujeme, co se v buňce děje, jsme motivováni čistou zvědavostí. Geneticky modifikované organismy (GMO) – v našem případě modelové rostliny – používáme pro zodpovězení základních otázek ze života buněk. Když nás zajímá nějaká bílkovina, dá se zasáhnout jeden konkrétní gen, který tu bílkovinu kóduje, a pak sledovat, co se s mutantní rostlinou, která má příslušnou bílkovinu poškozenou, děje. Většinou

taková ztráta vede k poruchám normálního růstu a vývoje, a z toho je možno odvodit, jakou má bílkovina v buňce funkci. GMO tedy používáme jako nástroj, metodu, ne cíl.

Jste vám tedy o to, jak zareaguje rostlina na nějaké ohrožení?

Prakticky významné jsou reakce na stresové situace. Např. v posledních letech jsou častější suchá období, proto kolegové hledají molekulární procesy ochrany proti suchu. Je to snaha o praktickou aplikaci, snaha získat rostlinu odolnou např. právě vůči suchu. I proto je tento

typ výzkumu státy více podporován. Výsledky základního výzkumu jsou ovšem užitečné pro praktické použití – často podstatně významněji než výsledky primárně aplikovaného výzkumu.

Může tento výzkum být v něčem také ohrožující?

Víme, že člověk dokáže zneužít skoro vše, ale při použití lidských technologií taky docházelo a dochází k neúmyslným neštěstím. Není to nic nového – tato rizika provázejí člověka od jeho počátků. Současná úroveň vědy a techniky je jen dalším stadiem. Nová rizika se dostavila, když se začal

používat parní stroj nebo když došlo k dosud největším změnám v životě lidstva během neolitické revoluce, kdy se člověk stal zemědělcem.

Ve Střední Americe byla bez jakýchkoli vědeckých znalostí vyšlechtěna kukuřice z předka, který vypadal jako tráva. Samotný přechod z převážně masité na škrobovou stravu byl také spojen s významnými evolučními adaptacemi metabolismu člověka. Je doloženo, že zdravotní stav (také délka života) populací, které přecházely z lovu a sběru na zemědělství, se přechodně zhoršil. Rizika zůstávají a vznikají nová – např. v minulém století byla klasickým postupem vyšlechtěna odrůda sóji, která byla u určitého procenta konzumentů nebezpečně alergenní.

Kvůli novým možnostem genových manipulací zatím nevíme, jak to bylo s nešťastným covidem, který už třetí rok trápí celé lidstvo. Je přírodního původu, či unikl z laboratoře? Já to vidím tak 50 na 50 procent. Španělská chřipka po 1. světové válce určité žádnými genetickými manipulacemi neprošla; je ovšem doloženo, že na virech typu SARS genetické modifikace testovány byly – a to také ve virologických laboratořích ve Wuhanu.

Je to podobný princip, jako když se vyšlechtí jabloně vůči něčemu odolné?

Musíme zde rozlišovat klasické šlechtění a moderní metody šlechtění, spojené s genetickými manipulacemi. V obou případech se přitom mění genetické vlastnosti – sekvence DNA – a tedy je to principiálně příbuzné. Zatímco klasické šlechtění je založeno na křížení příbuzných kultivarů či druhů rostlin a vznikají při něm nové rozsáhlé kombinace genů, dnešní metody genového inženýrství umožňují modifikace, zacílené nejen na jeden gen, ale dokonce jen na specifický úsek genu, který může změnit funkci příslušné bílkoviny. Tedy při křížení se mění a mísí velký počet genů, kdežto moderní metody genových manipulací umožňují velice cíleně zasáhnout jeden gen. Ale základní princip změny sekvence DNA je stejný – jako když se šlechtí buldok nebo kukuřice. ►

Ještě k zemědělství. Proč to byla tak velká revoluce, čím zemědělství začalo? Z lovce a sběrače se stal zemědělec, je to tak?

Lovec je vydán napospas výskytu lovné zvěře, musí se hodně pohybovat, doufá, že narazí na místo, kde bude zvěře dost.

Ale pokud hledáme na určitém místě hlízy, výkyvy jsou většinou menší než při lovu a pak samo řízené, úmyslné pěstování plodin – zemědělství – zajišťuje neskonale větší stabilitu získávání potravy.

Městské aglomerace nebo velké vesnice začínaly ve větší míře až v souvislosti se zemědělstvím, to je doloženo archeologicky.

Zemědělství měnilo život lidských pospolitostí. Lovec stráví sháněním potravy většinu času, se zemědělstvím má člověk mnohem více volného času, může se intenzivněji rozvíjet kultura.

Co děláš, když jen tak jdeš na procházku v přírodě? Vidiš to jinak než lidé, kteří neanalyzují rostliny v laboratoři?

Žel rostliny kolem nás moc neznám – v terénní botanice jsem amatér.

Přátelé botanici mě v tomto směru v posledních letech trochu doučují, a jde to pomalu. Svět určitě vnímám podobně jako každý jiný z nás. Slunce svítí, mech je zelený... Vnímáme dnes přírodu dost romanticky – to se jistě silně od středověku změnilo. Pro výzkum používáme laboratorní modelové rostliny. Podobně jako se třeba v medicíně používají bílé myši. My máme malou rostlinu – huseníček, latinsky *Arabidopsis thaliana*, příbuznou kokošce či řepce, a používáme ji ke studiu základních procesů v životě rostlin. Tato modelová rostlina se systematicky používá od osmdesátých let a stejně toho o huseníčku ještě spoustu nevíme.

Dívali jsme se nedávno na film Šarlatán (o léčiteli Janu Mikoláškově). Je ti blízká přírodní medicína, bylinky?

Předně – byliny potřebujeme k životu, bez rostlin bychom tady nebyli. A vlastně se nedají úplně oddělit potraviny od léků. Bylinkářka je moje manželka Monika, ale spoléháme především na vědeckou medicínu. Je ovšem v řádu věcí, že rostliny potřebujeme – také v nemoci.

Z filmu jsem si zapamatovala jednu repliku. Mladý Jan Mikolášek přijde do učení k léčitelce. A ona mu po nějaké době, co je u ní v učení, řekne, že by byla ráda, aby se s ní každé ráno modlil. On se jí zeptá, proč. Ona odpoví: Abys věděl, kam patříš.

To je vážná věc. Nám biologům a vědcům obecně se stává, že vědecký model světa nám splyne s realitou, vědci zapomenou, že ten skutečný svět není v laboratoři. Tam jsou mo-

delové (a tedy také silně zjednodušené) situace vytrženy z kontextu. Živé procesy vidíme jako hodinový mechanismus. Je to descartovský způsob modelování světa ve vědě.

A někteří lidé zapominají, že je to model, v posledu umělý svět, není to živá skutečnost. Sami sebe postaví do umělého „vědeckého“ světa a vyvozují z toho nekriticky obecné závěry. Je to problém pozitivismu a scientismu. Někteří z vědců si myslí, že jediné věda má správnou celkovou perspektivu. Ano, modlitba připomíná člověku, kam patří.

Ale svět, ve kterém žijeme, má ještě další rozměry. Živé organismy nejsou stroje. My s nimi ale tak ve vědě zacházíme, abychom do nich pronikli z hlediska funkcí. Strojová metafora je jen pomocná mapa, život, svět je mnohem bohatší.

Mikolášek měl na zahradě kapličku, denní modlitbu pak praktikoval celý život. To bylo možná to nejdůležitější, co se od té babky kořenářky naučil. Zde je ovšem na místě mimořádně důrazně připomenout, že vědecké modely světa jsou nenahraditelné mapy, které nám pomáhají se ve světě orientovat. Když někdo odmítá vědu, chová se jako bloudící, který odmítá použít k záchráně mapu.

Ještě k přírodě a přirozenosti. Můžeš o něčem z oboru biologie a nakládání s přírodou říct, že je to už nepřirozené, nám lidem už to nepřísluší?

V některých oblastech Středomoří se ve starověku pasením stád zlikvidovala příroda, teď je zde poušť. Bylo to nepřirozené – a nám lidem nepříslušející? Měli jsme zůstat lovci a sběrači? Těžko to můžeme vyčítat našim dávným předkům před 10 tisíci lety – nepřemýšleli o tom.

Romantici se otáčejí do minulosti, ale vidí ji idealisticky. Neolitická revoluce nezačala ničit ten jediný přirozený svět – prostě jej proměnila, tak jako jej mění průmyslová revoluce. Pořád je to svět našeho života, ke kterému patří, že se stále proměňuje. Problém je, že pasení stád proměnilo krajinu Středomoří (a činnost člověka podobně působila na mnoha jiných místech) dříve, než se dospělo do stavu udržitelného způsobu zemědělství. Průmyslová revoluce ovšem přetváří náš svět na globální škále – a taky jej globálně ohrožuje. Je jistě třeba hledat cesty, jak svět našeho života udržet co nejživější, nejstabilnější, nejrozmanitější. Z této perspektivy přirozené není to, co bylo a bohužel je, ale to, co by být mělo. Do toho ovšem nepochybně podstatně patří také ochrana a dnes často již obnova přírody. I genovým inženýrstvím se dá země ničit. Například když se genové inženýrství začalo používat, některé firmy připravovaly a prodá-

valy transgenní setbu, která byla odolná vůči herbicidům – produkovaným stejnou firmou. Používalo se pak zbytečně hodně herbicidů, které chránily plodinu, ale ničily přírodu. Dnes je důležité, že se připravují transgenní plodiny, které jsou přirozeně odolné vůči patogenům; chemikálie se pak používat nemusejí. Ovšem možností je mnohem více – počínaje zvýšenou kvalitou potravin.

Lidé, kteří přehnaně kritizují moderní možnosti genových manipulací, vytrhují vývoj lidského světa z kontextu. Za ta minulá tisíciletí jsme se právě naučili si rizika technologického pokroku uvědomovat a přemýšlet o nich. Ano, je potřeba být ve využití technologií – zvláště ovšem nových – opatrný, ale ne je šmahem odmítnout.

Trpí rostliny? Když trápím zvíře, tak ho to trápí, bolí. Jak je to s rostlinami? Když budu řezat do rostliny nožem, bolí ji to?

Vezměme množení řízků: Rozřežeme rostlinu třeba na pět kusů a ty dál rostou – urážnutí nemusí pro rostlinu znamenat nic hrozného. Rostliny se dokážou vypořádat s dalekosáhlým poškozením – viz například regenerace pokosené trávy či pokácených stromů z pařezů.

Rostliny ale citlivě vnímají, co se s nimi děje. Třeba ťukneme do listu a rostlina to vnímá. ►

Kamarád z Izraele Daniel Chamovitz, který napsal knihu o vnímání rostlin, připouští, že rostliny mají vegetativní vědomí. Ale bolest v našem lidském smyslu rostlinám nepřisuzujeme.

Když rostlinu mám rád, pozná to tím, že ji dobře zalévám, okopávám a hnojím. Rostliny jsou živé a citlivé – nejsou to bezduché stroje.

Lenka Ridzoňová, foto: archiv respondenta

FAUNA

Bude v nebi zoo?

K otázce věčného života zvířat

„Kdo ví, zda duch lidských synů stoupá vzhůru a duch zvířat sestupuje dolů k zemi?“ ptá se biblický Kazatel. O tom, zda do Božího království budou mít přístup i jiní tvorové než člověk, nemáme v Bibli jasné zprávy. Přesto je tato otázka naprosto legitimní: Co bude se stvořením na konci věků?

Začneme pěkně od začátku. Z knihy Genesis víme, že zvířectvo je stejně jako člověk a ostatní stvoření Božím dílem: „I stvořil Bůh veliké netvory a rozmanité druhy všelijakých [...] živočichů...“ (Kraličtí uvádějí přiléhavější „duše živé“.)

Není duše jako duše

Častým argumentem, podle něhož zvířata nemohou být spasena, je názor, že zvířata nemají duši, tedy individuální „vtělenou esenci bytí“. Spaseno totiž nebude lidské tělo z masa a kostí, ale tělo duchovní. Tak o tom píše apoštol Pavel Korintánům. Toto nové tělo bude podle něj „nesmrtelné, skvělé a nezničitelné“. Zde je však třeba nastínit, jakým způsobem o duši hovoří Bible. Starý zákon rozlišuje mezi dvěma základními pojmy: *nefeš* a *ruach*. Tyto pojmy bývají překládány do češtiny jako duše a duch.

Výrazu *nefeš* hebrejská Bible užívá v případě, že chce označit živou (vlastně „oduševnělou“) bytost. Hebrejská tradice tak zvířeti přisuzuje

zvláštní ontologickou kvalitu. Zdůrazňuje, že také zvíře není jen tvor z „masa a kostí“, ale je mu Bohem dán život a vedle toho také schopnost cítit (nikoliv jen v sensuálním smyslu) a prožívat. Odtud již není daleko k úvaze, zda zvířatům přiznat i některá práva, o čemž se v poslední době opět začíná hovořit.

Naproti tomu *ruach* je neviditelná pohyblivá síla (duch), v hebrejštině má též význam „vitr“ či „dech“. *Ruach* již implikuje božskou moc (Duch svatý, duch Boží).

Podle starozákonní teologie vdechl duši (*ruach*) Adamovi Bůh. Je nasnadě se domnívat, že tato duše byla původně nesmrtelná, hříchem

v edenské zahradě však tuto kvalitu ztratila. Proto lidstvo potřebuje spásu, aby nesmrtelnost (díky níž bude moci setrvat v Boží blízkosti) získalo zpět. Zjednodušeně lze tedy říct: spasen může být jen ten, kdo je hříšný.

„Hříchy tvé tě jednou doženou“

Ježíš několikrát zmiňuje, že přišel dát lidem věčný život (Mt 26,46, J 3,16, J 4,14 ad.) a říká, že evangelium je pro ty, kteří jsou schopni si uvědomit a vyznat vlastní hřích (Lk 5, 32). Toho zvířata jistojistě schopna nejsou, nehledě na to, že tu ještě stojí otázka samotné zvířecí hříšnosti.

Oproti zřejmě většinovému názoru, podle něhož jsou zvířata bez hříchu (neboť zhřešil člověk), bych ráda přidala jednu kontroverzní poznámku. V Bibli se totiž vyskytuje minimálně jedno zvíře, které se dopustilo vědomě zlého jednání – je to právě had ze zahrady Eden.

Hledala jsem v biblických výkladech, zda se hadem rozumí skutečná bytost a nejde pouze o personifikaci zla (která je v motivu hada bezpochyby také přítomna) anebo něčeho jiného, a zdá se, že v tomto případě jde skutečně o fyzického tvora. Nasvědčuje tomu i samotný text: „Nejzchytralejší ze vši polní zvěře, kterou Hospodin Bůh učinil, byl had.“ (Gn 3,1) Později – po vyhnání – ještě Hospodin hada prokleje a had je „vyvržen ode všech zvířat“. Z Bible se ovšem nedozvíme, cítil-li had své provinění. V Hospodinových očích byl ovšem explicitně a velmi razantně zavržen: je proklet „po všechny dny svého života“.

Druhou možností je, že by hadova zlovolnost nevycházela ze zvířete samotného, ale byla důsledkem jakéhosi posednutí zlými mocnostmi. O takové události Bible hovoří: Vzpomeňme na evangelijní příběh o vyléčení posedlého, když Ježíš nahnal zlé duchy do stáda vepřů (Lk 5). V takovém případě se vracíme nazpět k *nefeš*, protože musíme předpokládat, že zvířata disponují nějakou psychickou kapacitou, vědomím (anebo, chcete-li: duší). Zde se už dostáváme opravdu na tenký led systematické teologie, takže se raději vrátím zpět na pevnou půdu.

Zbrusu nový svět

Trest za porušení Božího zákazu bylo vyhnání z ráje. Na základě Gn 3,17 se však můžeme domnívat, že také utrpení a smrt zvířat je důsledkem prvotního hříchu. Za lidský čin totiž očividně zaplatila i zvířecí říše – zvířata byla vyhnána spolu s lidmi, což je neobyčejně přísné a je velmi překvapivé, že Bible to v podstatě nijak netematizuje.

Jan Václav Peter: Rajská zahrada (před r. 1829)

Samozřejmě je tu i možnost, že by zvířata v Edenu zůstala (což by bylo ještě lepší, protože tím pádem by byla naše otázka bezpředmětná). Na základě svoji životní zkušenosti ovšem musím konstatovat, že zvířata potkávám (občas i na místech, kde mi to vskutku neimponuje, (např. v mojí posteli), z čehož soudím, že platí prvá z možností. Vypuzením z ráje zřejmě i zvířata ztratila svoji nesmrtelnost, čili se můžeme právem domnívat, že utrpení a smrt zvířat je přímým důsledkem lidského hříchu (tato teze se objevuje i u proroka Ozeáš – Oz 4,1). První krveprolití (Kain a Ábel) roztočilo spirálu násilí, jehož hrozbou se stali lidé i pro zvířata (Gn 9,2): Od nynějška žijí v „bázní a děsu“ z člověka.

Lidskou vinu za smrt(elnost) zvířat potvrzuje i list Římanům: „Neboť tvorstvo bylo vydáno marnosti – ne vlastní vinou, nýbrž tím, kdo ►

je marnosti vydal. Trvá však naděje, že i samo tvorstvo bude vysvobozeno z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích.“ (Ř 8,20–21) Tento narativ otevírá možnost „nápravy věcí“: Odpuštění lidského hříchu bude mít důsledek i pro zvířata.

Argumentačně čerpat lze z těchto vizí nových pořádků, které v nebeském Jeruzalémě zavládnou. Na mnoha místech Bible se nám různí mluvčí snaží vstítit, že máme počítat s něčím naprosto jiným, než co jsme zatím byli schopni vidět, zažít, ba si i jen představit. V nebeském království bude zkrátka „všechno nové“ (Sk 3,19). To implikuje, že veškeré stvoření bude zcela jiné než doposud a že to samozřejmě zahrnuje celé tvorstvo.

K „nápravě věcí“ směřuje i Pavel ve svých epistolách. Podle něj totiž v Božím království dojde k znovuoobnově jednoty s Kristem a tato jednota musí logicky zahrnovat i zvířectvo. Doslova Pavel píše, že „až se naplní čas, přivede všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu“ (Ef 1,10). Tuto předpověď Pavel opakuje i v listu Koloským.

Zkušební konec světa

Bible opakovaně dosvědčuje, že Hospodinu němé tváře lhostejné nejsou. Už v tomto světě jim věnuje péči. Bůh se o zvířata stará (Ž 104), nezapomíná na ně (Lk 12,6), má s nimi soucit

(Jon 4,11), dokonce je adresuje v Desateru – ze svatého dne odpočinku nevyloučil ani zvířata.

Jeden takový „zkušební soud“ tento svět již zažil při velké potopě. Tehdy Hospodin na zvířata myslel a v arše je zachránil spolu s člověkem. Nejen s lidmi, ale „i s každým živým tvorem“ (Gn 9,10) uzavřel Bůh smlouvu, ve které se zavazuje, že další takovou potopu již nedopustí. Hospodinovy svrchovanosti jsou si vědomi nejen lidé, ale veškeré tvorstvo, o které se Hospodin stará (Ž 145).

Člověk má před Hospodinem bezpochyby velmi rozdílnou hodnotu než jiní tvorové a už jako takový byl stvořen. Cenné je ale i ostatní stvoření, což dokazuje i skutečnost, že si pro ně vybral právě člověka – svůj majstrštyk – jako jeho opatrovatele. Být dobrým správcem této země patří k nejdůležitějším posláním člověka.

„I hovada zachovááš, Hospodine“

To vůbec neznamená, že ostatní živé bytosti jsou jen stafáž. Ostatně, jsou na této zemi minimálně o jeden biblický den déle než my. Bůh má úctu ke každému, tedy i ke zvířecímu životu.

Příslib toho, že s námi a s Kristem budou v nebeském Jeruzalémě přebývat také další tvorové pozemského světa, nemáme. Máme ale něco jiného, co je vlastně víc než jen příslib. Je to svědectví o tom, že Bůh je dobrý. A jestliže je Bůh dobrý, pak můžeme být bez starosti, protože ať bude s našimi zvířecími druhy cokoliv, budou v dobrých rukou. Smíme věřit, že Bůh tuto nádhernou částku svého stvoření a dobré dílo (Gn 1,21), která má vlastní duši (*nefeš*), ne nechá propadnout nicotě, ale pozve ji k podílu na věčném životě.

Závěrem si dovolím jednu neatraktivní poznámku. Pokud bychom totiž připustili, že zástupci živočišné říše v Božím království skutečně budou, pak je nasnadě uvažovat, že všechna bez rozdílu (tak jako v Noemově arše). Pak by to znamenalo, že v nebi nebudou jen kočičky a pejsci, ale taky krysy, potkani, hadi...

Adéla Rozbořilová,

foto: František Plizák, ARO

Albert Schweitzer a úcta k životu

O muži, který vybudoval v pralese oázu života

„**O**kamžitě jsem pochopil, že toto v sobě nese řešení problému, se kterým se morím. Došlo mi, že etika, která se zabývá pouze naším vztahem k jiným lidem, je neúplná, a proto nemůže mít absolutní energii. To dokáže pouze etika úcty k životu. Díky ní dospíváme k tomu, abychom byli ve vztahu nejen s lidmi, ale se všemi tvory, kteří jsou v našem okolí, a zabývali se jejich osudem; abychom se varovali je poškozovat a abychom byli rozhodnutí stát při nich v jejich nouzi do té míry, co zvládneme.“

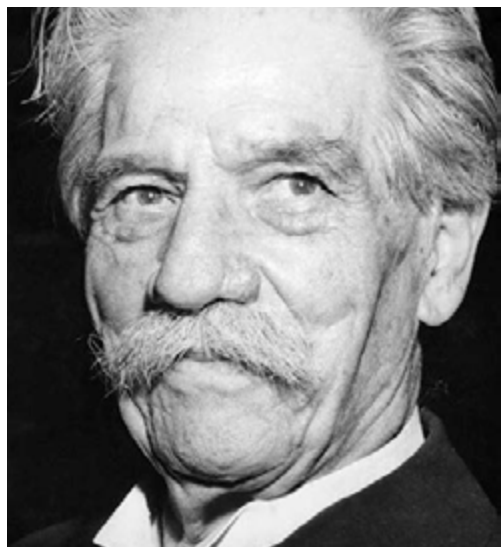
No, nevím jak vy, ale já bych to z pohledu na čtyři hrochy s mláďaty nepochopil. Ale přesuňte se na dýchavičný parníček na řece Ogooue v době 1. světové války. Albert Schweitzer se již roky trápí tím, že se nikdo nepostavil Nietzscheho kritice evropské kultury a „otrocké křesťanské morálky“. Skutečně tedy nastala doba úpadku kultury? Skutečně se nikdo nezajímá o etiku? Začínající světová válka jako by dávala skepsi za pravdu.

A pak je tu Afrika, Ogooue a hroši – a v panu doktorovi se ozve ten malý Bertík, který rozpoznal Boží hlas ve zvuku poledních zvonů. Když máš v ruce prak a jdeš s kamarády střílet jen tak pro nic za nic po ptáčích, nestačí střílet schválně vedle! Musíš prak zahodit a ptáky poplašit, aby jim už nikdo neublížil! Za to se přece před spaním modlil už jako kluk: „Milý Bože, chraň a žehnej vše, co má dech, uchraň je před každým zlem a nech je pokojně spát.“ Jako by se mu v srdci rozezněly zvony, které mu tuhle vzpomínku celý život vracely. Ano! Lidé musí chránit jakýkoliv život, i kdyby to mělo vypadat sebevíc sentimentálně!

Jako lidé tu chceme být – ale „vůle k životu“ prostupuje celé stvoření. Nám lidem v tom trochu komplikuje život rozum, protože jak tak nad tím člověk dumá, tak mu ten život moc smysl nedává. Ale tento pesimismus se dá překonat tím, že přijmu všechn ten život, který moc nepřemýšlí,

ale touží se uplatnit, prosperovat. Zvířata chtějí žít právě tak, jako to chtějí lidé. Ale i květiny hledají vodu a v ní rozpuštěné živiny! Všechno živé chce žít!

Když si toto uvědomím, pak moje úcta ke všemu živému poroste. My lidé se můžeme rozhodovat, tak se rozhodneme. Žít a nechat žít. Chtějme! Je to věc našeho rozhodnutí. Příroda prostě žije, ale vykoupený člověk může do světa vnést ještě něco víc. Mít ke každé životní vůli stejnou úctu jako ke své vlastní.

Schweitzervidí základní princip etiky ve všech dobách stejný:

Oceněnihodné je to, co prospívá.

Odsouzeníhodné je to, co život poškozuje a ničí.

Stačí jen tento princip rozšířit z člověka na všechno živé.

Avšak co je živé, to je složitá otázka. Schweitzer zpochybňuje možnost jejího vědeckého zodpovězení. V tomto bodu je sám velmi nekonkrétní, a tak pod tím, co by měl být život a „přítakání k životu“, si můžeme představit právě tak ►

Schweitzerovy snahy v nemocnici jako hedonistické užívání. Tohle ale podle Schweitzera prostě musíme vycítit. On je přesvědčen, že vnitřní kompas v nás ještě pořád ukazuje správně. A právě naslouchat tomuto kompasu je jakási záchranná brzda (někdo by řekl, že to je cimrmanovský „úrok stranou“), díky které Schweitzer pomáhá k životu nemocným lidem, a ne prvokům trypanozomy spavičné, jakkoliv i prvoci a hmyz, který je přenáší, „vůli k životu“ mají. Tak už to na tom světě chodí, že žijeme na úkor jiného života. Byla by ale chyba vytvářet mechanická pravidla. Nechme právě ten vnitřní kompas, který nás sice usvědčuje z podílu na bídě tohoto světa (zabijíme zmíněné prvoky a hmyz, ale i rostliny, zvířata k jídlu...), ale právě tady je výhradní pole subjektivní etiky. Každý si musí přebrat sám, k čemu ho v danou chvíli účta k životu vede.

Albert Schweitzer

(14. 1. 1875 – 4. 9. 1965)

- narozen 1875 v Alsasku v rodině evangelického faráře
- studium filosofie, teologie a medicíny ve Štrasburku
- významný interpret Bachovy hudby
- 1913 odjezd do Lambaréné, kde zakládá nemocnici
- ženatý, jedna dcera
- 1952 udělena Nobelova cena za mír
- v Lambaréné 1965 umírá.

Nelze se divit, že kritikům Schweitzerova díla právě tento moment připadá dost zásadně špatný. Etika, která nenabízí nic jiného než velmi obecné pravidlo „účty k životu“ a zbytek nechá na nás, je tak nějak na houby. V běžných životních rozhodováních neposkytuje žádné konkrétní vodítko, zvláště ne pro situaci, když půjde o lidi v konfliktu nějaké té „Sophiiny volby“, či „tramvajového dilema“ – u Schweitzera nenajdeme žádné vodítko, kterému lidskému životu dát přednost.

Schweitzer ale na této obecné rovině zůstává zcela programově. Dobré je život podporovat, špatné je život ničit. Život v kompromisu mezi

touhou konat dobro a nevyhnutelným konáním zla – to je zápas, pro který neexistují předem stanovená pravidla. Schweitzer si je vědom toho, že je „masový vrah bakterií“ a trápí ho to – ale chápe, že nemůže jinak. S tímto se ale nikdy nesmí člověk smířit. Největším nepřítelem etiky je bezmyšlenkovitost. Prostě vyjítí vstříc pudu sebezáchovy! „Přebýváme v pravdě, jen když konflikty prožíváme stále hlouběji. Dobré svědomí je vynález ďáblův!“

Tady je další místo, kde lze nasadit páku a celý Schweitzerův koncept zpochybnit. Postavit etiku na pocitech viny je špatný základ. Dlužno Schweitzerovi přiznat, že do manipulace vzbuzováním pocitu viny nesklouzl. Hovoří o vědomí provinění. Hovoří o nemožnosti jistoty čistého svědomí. Být hříšník, ba dokonce s plným vědomím své hříšnosti, ještě neznamená, že musím mít nějaký pocit viny, natož trvale.

Schweitzerova koncepce účty k životu není nekritizovatelná, ale ocenění si zaslouží. Samo rozšíření etiky od člověka k živým tvorům obecně se nám může dnes jevit jako nedostatečné, ale kdo ví, jestli bychom bez něj dospěli k současnému promýšlení stvoření jako celku. Ekologická etika, bioetika – to jsou dnes standardní vědy, které ale oběma nohama stojí právě v Schweitzerově díle.

Právě tak ta kritizovaná subjektivita, která umožní sedlákovi posekat louku, ale neutrhout jen tak pro nic za nic květinu v lese, to je významný podnět k promýšlení vlastní osobní zodpovědnosti za život kolem nás.

Jaroslav Pechar, foto: profimedia.cz

Jak pečujete sami o sebe?

Jdu běhat – není to můj koníček, ale prospěje to tělu. Co se týče duševních činností, snažím se číst a procvičuji si i cizí jazyky. Na takové věci je vždy potřeba najít čas. Ale péčí sám o sebe může být leccos z každodenní rutiny: čištění zubů, (dostatečně dlouhý) spánek, strava. Někdy mi dělají nečekaně dobře jednorázové aktivity: kulturní zážitek, cesta vlakem, dobrý rozhovor. To pak už není péče moje, nýbrž Pán Bůh „víc nežli já ví, co mi prospívá, co přebývá a schází“.

Oliver Engelhardt, výpomocný kazatel ČCE

Snažím se poslouchat potřeby svého těla i své duše – oběma dělá dobře půlhodinová procházka (nejlépe denně), ranní cvičení a jednou týdně

plavání. O pravidelný rytmus spánku, modlitby a jídla se stará naše životní forma, za což jsem nekonečně vděčná; ze zkušenosti vím, že bych to sama nezládla. O svou duši/srdce pečuji vědomým výběrem toho, co je zaměstnává a plní. Tedy méně zpráv a vyhocených debat a více časové investice do vztahu s Bohem, společenství a dlouhodobější perspektivy.

Francesca Šimuniová,

představená benediktinského kláštera

Dost dlouho trvalo, než jsem si péči o sebe uvědomil jako téma. Byl jsem dlouho plně ponořen do své práce a povinností zvládnout všechno možné i nemožné. Teprve před několika lety se

mi celkem drsně ukázaly limity tohoto přístupu. Objevil jsem nutnost zastavit se a nabírat síly. Od té doby si držím hranice mezi prací, jinými povinnostmi a odpočinkem. Sauna, kolo, kajak, zahrádka, koukání do lesa, moře, hory... a nově také sbor, jako společenství různě znavených poutníků, pozvaných na hostinu.

Jan Soběslavský, ředitel Diakonie ČCE

To je těžká otázka, občas mám pocit, že to vlastně nedělám, nebo aspoň ne vědomě. Ideálně bych řekla, že všechno se to týká maličkostí a rituálů. Už jenom to, že si ráno připravím kafe, dobrou snídani a k tomu si tančím a zpívám, je pro mě hrozně důležité. Když mám těžký den, zacvičím si jógu a jen si dovoluju všechno nechat ztěžknout a prostě plynout. Pravda je, že na sebe dost často zapomínám a neberu na sebe ohled.

Anna Pýchová, studentka

Co se týče duševní péče, jsem pečovatel-amatér. Spíš než sám sobě ji svěřuji svým blízkým – rodině, přátelům, kolegům. Snažím se s nimi sdílet své těžkosti. Oni mě učí říkat si o pomoc. A jsou v tom vážně dobří.

Má práce, to jsou mraky popsaného papíru, e-mailů, telefonátů. Nic moc hmatatelného. Jednou za čas potřebuju vytvořit něco s konkrétním výsledkem. Dovolenu třeba trávíme v Herlíkovicích, kde pomáháme se dřevem na zimu. Tam pookřeju, vyčistím si hlavu. A protože mám taky v popisu práce být stále dostupný, jednou za čas musím zmizet do přírody, do lesů. Mimo signál, pryč od displejů.

Jiří Hofman, mediální oddělení

Ústřední církevní kanceláře

ARo, foto: pexels.com

SYNODNÍ RADA

Ze zasedání synodní rady 11. a 25. 1. 2022 vybíráme:

Sbory a pracovníci

- Synodní rada potvrdila volbu nových členů seniorátních výborů:
 - br. Michala Vogla za seniora Východomoravského seniorátu ČCE
 - br. Petra Kulíka za 1. náměstka seniora Východomoravského seniorátu ČCE
 - br. Jiřího Palána za 1. náhradníka a Pavla Freitingera za 2. náhradníka seniorátního výboru Východomoravského seniorátu ČCE
 - br. Petra Chláпка za 1. náhradníka seniorátního výboru Libereckého seniorátu ČCE
 - s. Elen Plzákové za 2. náhradníka seniorátního výboru Poličského seniorátu ČCE.
- SR potvrdila volbu farářů – br. Jana Juna ve sboru v Hradišti, br. Mariana Šustáka ve sboru v Mostě a br. Daniela Ženatého ve sboru v Novém Městě na Moravě po dobu mateřské a rodičovské dovolené s. Debory Rumlové.
- SR pověřila s. Zdeňku Poláškovou jako pastorační pracovníci ve FS ČCE ve Vsetíně – horním sboru.
- SR zřídila místo seniorátního pastoračního pracovníka Pražského seniorátu a jako seniorátní pastorační pracovníci pověřila s. Kristýnu Malíškovou Pileckou.
- SR si váží ochoty br. Ivana Ryšavého a s. Jiřiny Kačenové podle potřeby sloužit v církvi a souhlasila s obnove-

ním jejich způsobilosti k ordinované službě faráře v ČCE.

- SR nevyhověla žádosti s. Dariny Hybské Majdúchové o zachování způsobilosti k ordinované službě farářky ČCE.
- SR s přihlédnutím ke stanovisku seniorátního výboru nevyhověla žádosti br. Marka Ryšánka o obnovení způsobilosti k ordinované službě faráře ČCE.
- SR souhlasila s ukončením zaměstnaneckého poměru br. Jiřího Šimsy dohodou k 31. 12. 2021, děkuje za jeho dosavadní službu a váží si jeho ochoty i nadále podle potřeby sloužit v církvi; souhlasí se zachováním jeho způsobilosti k ordinované službě faráře v ČCE.
- SR se zabývala kritérii minimálního úvazku faráře – statutárního zástupce farního sboru a postoupila pracovní materiál komisi pro reformu správy církve k dalšímu zpracování.
- SR uložila komisi pro celoživotní vzdělávání kazatelů a poradnímu odboru pro práci s laiky, aby zařadily do systému vzdělávání kurzy s tématem zneužívání moci, včetně oblasti prevence sexuálního násilí; dále uložila ÚCK informovat na stránkách ČCE o postoji církve k tomuto tématu s rozcestníkem kontaktů pro pomoc (pastýřské rady, literatura, nabídka kurzů atd.); SR zve na své zasedání zástupce spolku „Někdo Ti uvěří“ s cílem navázat kontakt pro pomoc v řešení.

Kaplanská služba

- Synodní rada vyslala s. Gabrielu Horákovou do kaplanské služby v Armádě ČR na další období, v němž bude za

ČCE působit jako koordinátorka vojenských kaplanů.

Vztahy s veřejností

- Synodní rada delegovala br. Pavla Hanycha do grantové komise samostatného oddělení církví a náboženských společností Ministerstva kultury ČR na období 2022–2024.

Ekumenické vztahy

- Synodní rada pověřila s. Danielu Hamrovou, aby za ČCE koordinovala práce na ekumenické příručce *Denní čtení* pro r. 2023.
- SR vzala na vědomí zprávu o průběhu 11. leuenberského synodu.
- SR schválila projektové záměry pro letošní jednání se zástupci partnerských zahraničních církví o podpoře projektů (tzv. Kulatý stůl).
- SR pověřila ekumenické oddělení ÚCK, aby ve spolupráci s oddělením pro mládež našlo vhodné kandidáty na International Camp Counselor program 2022.
- SR vzala na vědomí a uložila zveřejnit závěrečný výstup z projektu „Sekularizace jako výzva“, který byl na podzim roku 2017 iniciován ekumenickým oddělením ÚCK ve spolupráci se zástupci nadace SKGO (*Kerkelijke Gemeenteopbouw Oost-Europa*, tj. Budování církevních sborů ve střední a východní Evropě) a se současným synodním seniorem br. Pavlem Pokorným.

Správa církve

- Synodní rada vzala na vědomí rezignaci br. Jaroslava Vítka na členství v poradním odboru teologickém a rezignaci br. Tomáše Pavelky na členství v redakční radě časopisu *Český bratr*; SR si velmi váží jejich služby a děkuje za ni.

- SR jmenovala br. Mojžíra Blažka členem komise pro přípravu na rozhovor s lidmi z LGBTQ+ komunity a pro přípravu stanoviska ČCE k otázce manželství dvou lidí stejného pohlaví.
- SR aktualizovala složení poradních odborů a komisí synodní rady (seznamy jsou zveřejněny na webu ustredicce.cz).
- SR nově zřídila poradní odbor pro církevní zpěv (POCZ), zrušila poradní odbor pro církevní hudbu (POCH) a poradní odbor pro aktuální společenské záležitosti (POASZ), platovou komisi a komisi pro projekt „Truhlářská“.

Vyznání a život církve

- Synodní rada vzala na vědomí text memoranda z kaplanské konference „Společně“; dále se jím bude zabývat zejména ve spolupráci s Ekumenickou radou církví.
- SR souhlasila s tím, aby vězeňští kaplani z naší církve obdrželi darem výtisk nového evangelického zpěvníku a schválila nabídku prodeje zpěvníku do věznic za zvýhodněnou cenu.

Hospodářské věci

- Synodní rada souhlasila s rozdělením splátky finanční náhrady za rok 2021 na prostředky určené pro diaconické a rozvojové projekty Diakonie ČCE a pro společnosti ČCE Reality a.s., Investiční fond ČCE (A) a.s. a Investiční fond ČCE (B) a.s.
- SR souhlasila se závazkem převyšujícím 2 miliony Kč pro investiční akci FS ČCE ve Stříteži nad Bečvou.

Historické studie

- Synodní rada vyjádřila podporu koordinátorce spisové služby pro senioráty a farní sbory, děkuje za její dosavadní službu a uvítá, když i nadále bude pořádat archivní fondy farních sborů a seniorátů, a to se zvláštní pozorností zejména k zanikajícím sborům. ►

Evangelická akademie

- Synodní rada souhlasila se jmenováním části členů rad školských právnických osob škol Evangelické akademie na další pětileté funkční období; jedná se o s. Ester Danihelkovou a br. Jana Košťála (Konzervatoř EA), s. Věru Štulcovou (EA Praha, Bratrská škola, EA Brno VOŠ+SZŠ), s. Janu Fučíkovskou (EA Praha, Bratrská škola), s. Helenu Wernischovou (Konzervatoř EA, EA Praha, Bratrská škola, EA Brno VOŠ+SZŠ a EA Náchod) a s. Janu Tesařovou (EA Brno VOŠ+SZŠ).

Různé

- Synodní rada se dále zabývala zprávami z jednání seniorátních výborů a přípravou setkání a dále přípravou 4. zasedání 35. synodu ČCE; v rámci jednání se také osobně setkala s předsednictvem synodu.

J. Schneider/Hof

NOVÝ ZPĚVNÍK

Akordy k novému zpěvníku jsou hotové

Příručka ke zjednodušenému doprovodu písní, na kterou se mnozí uživatelé nově vydaného evangelického zpěvníku těšili, je na světě a je ke stažení. A hodí se k zjednodušenému doprovodu písní pro ty, kteří nechtějí nebo nemohou využít varhanní chorálů.

Přímo ve zpěvníku jsou akordické značky uvedeny jen u části písní (například těch, které byly převzaty ze zpěvníku Svítá). U většiny dalších nelze harmonickou ani rytmickou složku písně pomocí akordů zcela vyjádřit.

Volání po písních s akordy vyšli tvůrci zpěvníku vstříc vydáním samostatného doprovodníku pro tyto účely. Zde jsou

kytarové značky u (téměř) všech písní. Některé písně jsou navíc transponovány, čemuž je přizpůsobena i akordová sazba. U písní je uveden celý text, aby byl doprovodník použitelný pro vedení společného zpěvu.

Materiál je k dispozici pouze v elektronické podobě, ale písně jsou přizpůsobeny běžnému A4 formátu, a lze je tedy snadno tisknout i v domácích podmínkách. V dohledné době se objeví i v mobilní aplikaci.

Kytarový doprovodník si můžete buď stáhnout celý najednou, nebo si po kapitolách vyhledat konkrétní píseň. Vše najdete na www.evangelickyzpevník.cz.

Pavel Hanych

REDAKCE

Omluva

V ČB 1/2022 jsme otiskli článek s názvem *Tři dekády lidských práv*, u něhož jsme uvedli chybné jméno autora. Správné jméno je Valentýn Plzák, nikoliv Vít Plzák. Za tuto nesrovnalost se autorovi omlouváme.

ARo

POZVÁNKA

Seminář o Jiřím z Poděbrad

Společnost pro aktualizaci odkazu české reformace Veritas pořádá již 53. seminář pro zájemce o historii, tentokrát s tématem „Jiří z Poděbrad a jeho mírová iniciativa“. Přednášku prosloví Jiří Motyčka, zakladatel webu husitstvi.cz a autor řady textů.

Seminář se bude konat v sále na faře evangelického sboru v Pardubicích, a to v sobotu 26. 3. od 10 hodin. Vstupné dobrovolné. Prosíme zájemce o dodržení aktuálně platných hygienických opatření.

REDAKCE

Změna ve složení redakční rady

Koncem ledna 2022 požádal o uvolnění z redakční rady Českého bratra její dlouhodobý člen Tomáš Pavelka. Synodní rada jeho rezignaci na svém zasedání přijala.

Bratr Pavelka působí od roku 2005 jako farář v Lounech, od r. 2020 pak i v Žatci. Na konci roku 2021 byl zvolen za seniora Ústeckého seniorátu. Kvůli svému vytížení již není schopen v činnosti pro časopis dále pokračovat.

Vyprošujeme bratru Pavelkovi Boží požehnání a přejeme mu vše dobré nejen v práci seniorátního seniora, ale i v osobním životě.

ARo

POZVÁNKA

Setkání farářských partnerů

Zveme na setkání partnerů farářek a partnerek farářů, které se uskuteční ve dnech 25.–26. 3. 2022 v Horském domově Herlíkovice.

Náměty: Kdy půjdeme s dětmi na výlet? Kdy navštívíme babičku a dědečka? Musí být pořád uklizeno? Zas nám někdo chodí po domě... Mně se dnes vůbec nechce do kostela... Pořád si o nás povídají... Kdo to opraví? Zase má přednost ta „sestra“ přede mnou... Děti, musíte jít příkladem... Jak tento měsíc vyjdeme?

Vedoucí celého setkání bude farář Pavel Janošík, jako konzultanti budou přítomni psycholog a farář Ivan Ryšavý a psycholožka Marta Kovářová.

Účastnický poplatek: 550 Kč + 21 Kč jako místní poplatek z pobytu, který se platí individuálně na místě.

Spojení: Nejlépe autem, z Prahy a Hradce Králové jezdí přímý autobus přes zastávku Vrchlabí-Herlíkovice, která je poblíž Horského domova. V okruhu

deseti kilometrů od Herlíkovic jsou města Vrchlabí, Janské Lázně a Špindlerův mlýn.

Více informací ohledně místa pobytu najdete na stránkách <https://horskydomov.cz/>

Přihlašujte se na stránkách <https://prihlasky.e-cirkev.cz>

ARo

OZNÁMENÍ

Varhaník

FS ČCE v Praze 4 – Jižní Město hledá dalšího varhaníka pro hudební doprovod při nedělních bohoslužbách. Sbor by uvítal, kdyby další varhaník mohl hrát alespoň jednu neděli v měsíci. Kromě klasických varhan lze doprovázet i na elektrickém pianu.

Kontakt pro zájemce:

kurátorka Hana Štěpánková, hana.stepankova@evangnet.cz, telefon 723352821 (večer),

farář Michal Šourek, michal.sourek@evangnet.cz, telefon 739244681.

PUBLIKACE

Vychází kniha o nakladateli Laichterovi

Nakladatelství Academia a Eman společně připravily knižní vydání pamětí významného nakladatele Františka Laichtera. Jsou svědectvím o bohatém kulturním životě masarykovské republiky. Zachycuje motivy, jež vedly k založení Laichterova nakladatelství, i jeho pozoruhodný rozvoj. S vděčností i kriticky se vrací k osobním duchovním zdrojům a inspiracím: E. Rádlovi, J. L. Hromádkovi, J. Šimsovi, F. Žilkovi či J. B. Součkovi. Kniha je dostupná také v e-shopu ČCE.

ARo

ČTETE NÁS RÁDI?

PODPOŘTE ČASOPIS FINANČNÍM
DAREM V LIBOVOLNÉ VÝŠI!

QR PLATBA

ČESKÝ BRATR
evangelický měsíčník

POHLEDEM MLADÉHO ČLOVĚKA

Každý svého štěstí hrobník

Pokud se pohybujete virtuálním světem, pravděpodobně jste už narazili na fenomén, který jako jeden z mála dokáže člověku zkazit náladu s téměř stoprocentní jistotou – na motivační citáty. Často nic neříkající konstrukce (motto „Když nemůžeš, přidej“ je oproti nim v duchaplnosti nedostižné), které vás sice k ničemu nepřimějí, za to vás spíš znovu „vrátí nohama na zem“ a ukážou vám vaši malost a nedokonalost. Zvlášť depresivní nálada nastane, když vidíme vedle sebe ty, kteří bez obtíží překážky překonali, zatímco my se válíme daleko za nimi v prachu a k tomu přiletí odkudsi motivační citát, který nám podstatě vynadá, že jedinou překážkou seberozvoje jsme my sami a za svůj neúspěch tak neseme plnou zodpovědnost.

Trochu přeháním – všechny ty ploché výroky o zvládnutí nemožného lze jednoduše ignorovat. Jsou ale důkaz rozšířeného světového názoru „Kdo chce, dokáže všechno“: Disponujeme absolutní svobodou se rozhodnout a zařídit si život podle vlastních představ, jakýkoli omyl nebo chyba je jen a jen naše selhání – koneckonců ti úspěšní stachanovci okolo nás vše zvládnou, tak co bychom to nemohli dokázat také. Myšlenka o absolutní vůli, překonávající překážky, není nic nového. Dříve jsme si dokazovali, co všechno zvládneme poroučením větru a dešti náraz. Výsledkem snah o nemožné byla akorát likvidace životního prostředí; dnes místo toho likvidujeme sami sebe a na konci nesplnitelných nároků nás čeká duševní vyhoření.

Je proto potřeba si uvědomit důležitou věc: Není pravda, že stát se kýmkoli a dokázat cokoli je nemožné jen proto, že bychom měli slabou vůli

nebo nedostatek potřebných vlastností a talentu. Zásadní roli má naše rodinné, socioekonomické zázemí – startovní pozice, ze které do života vstupujeme. Jeden filosof pro to vymyslel termín „vrženost“ – každý je uvržen svým narozením do prostředí, ve kterém vyrůstá a které ho formuje, ať už chce, nebo ne. Tak třeba britským

monarchou se nemůžete stát už z toho důvodu, že jste se nenarodili do tamní královské rodiny. Taký můžete mít sebelepší vlohy být perfektní fotbalový brankář, nebude vám to ale nic platné, pokud se narodíte v domorodém kmeni uprostřed amazonské džungle. ▶

Žijeme sice v době, ve které je možností víc než kdy jindy v minulosti. Pokud ale nedostanu konkrétní příležitost, i kdybych měl sebevětší nadání, nebude mi k ničemu, že si můžu vybrat desítky jiných. A neplatí to jen v extrémních případech britského panovníka a gólmana z Amazonie. Je-li někdo úspěšnější, pak je to často proto, že měl zkrátka lepší příležitosti a měl šanci je využít. Pokud ten fakt nepřijmeme, nejen, že kvůli nedosažitelným snům ztratíme ve vlastních očích smysl, ale zároveň začneme stavět barikády závisti mezi sebou a ostatními.

Naše svoboda v rozhodování je prostě omezena tím, za jakých podmínek se rozhodujeme

a jaké možnosti se nám právě nabízejí. A v manínelech, které naše vůle má, se můžeme rozhodnout podle nejlepšího svědomí, nejen podle programově stanovených cílů dosáhnout jiné. Často nemůžeme ovlivnit, co s námi bude – jestli je to náhoda nebo součást nějakého Bohem promyšleného plánu, to nevím. Na druhou stranu právě v Božích očích má každý hodnotu stejnou, ať už se mu v životě vede líp, nebo hůř. Podíváme-li se na věc z nadhledu, máme možnost si díky tomu uvědomit, že právě proto nemá cenu se trápit kvůli nezdaru v jakékoli oblasti života víc, než je nutné – nejen že to nezáleží pouze na nás, ono na tom často vůbec nesejde. **Saša Koukol**

KDYŽ SE ŽIVOT NEDAŘÍ

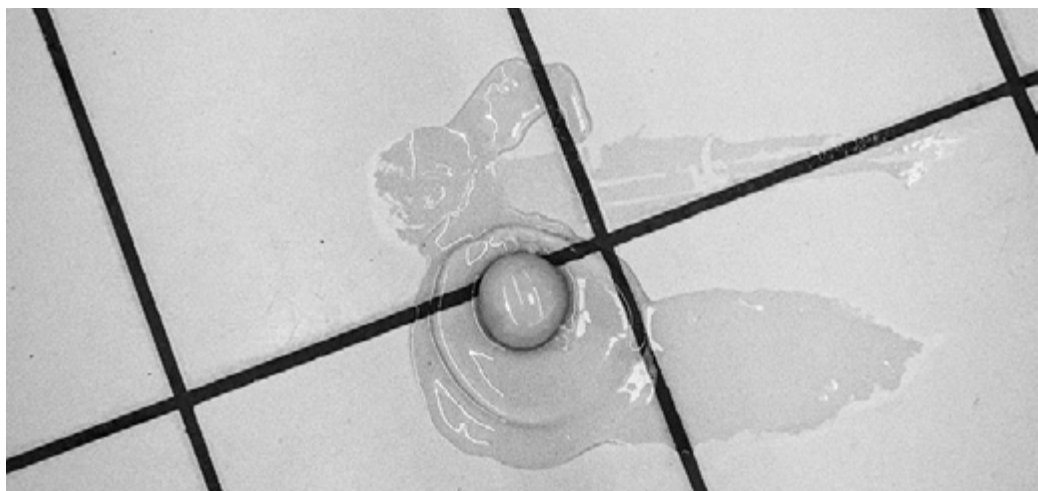
Shit happens

Zlo tu zkrátka je a není třeba dumat, proč se mi zrovna přihodilo

Milovníci Forresta Gumpa vzpomenu obstarožního hipíka, který chce po běžícím Forrestovi nápad na dobrý slogan. Než se běžec vzmůže na odpověď, je tazatelem upozorněn, že vyšlápl fakt velký psí exkrement. No – to se stává... Francouzštíináři si ve stejné souvislosti

spíše povzdechnou „c'est la vie“, čtenáři Kurta Vonneguta „haj hou“.

Historici se dohadují, kde se tahle vazba objevila poprvé (pohybujeme se v první půlce šedesátých let minulého století), osobně považuji za mnohem zajímavější kampaň kalifornských seismologů

z roku 2007 *shit happens*. V ní radili obyvatelům této (zemětřesením tak často sužované) země, jak přišroubovat nábytek k podlaze. Protože zemětřesení se prostě děje. C'est la vie, haj hou.

Kdo by neznal tu vtíravou otázku „proč?!“ Najít nějaké vysvětlení, příčinu, důvod. Jenže někdy prostě fakt *shit happens*. V samé podstatě zla je, že žádné vysvětlení, příčinu a důvod nemá. Vedle bambiliónu zel, kde dohledáme padoucha, nám tu trčí „jobovky“, zprávy o zlu, kde žádné vysvětlení nemáme.

Jasně, že je hledáme! I ten Jób je hledal. Nakonec si dává ruku na ústa a smiřuje se s tím, že tohle je nad jeho možnosti. Hledali i učedníci, když potkali slepého od narození (Jan 9): „Mistře, kdo

se prohřešil, že se ten člověk narodil slepý? On sám, nebo jeho rodiče?“

Ježíšova odpověď je tak trochu *shit happens* – ale nezastaví se na tom. U zla možná neznáme příčinu, ale určitě známe následek: Zkus s tím něco udělat.

Shit happens, c'est la vie, haj hou – to je krok číslo jedna. Zlo tu je a my víme starou belu, kde se vzalo. No tak přestaň dumat a něco udělej! Otři botu o trávnick, přišroubuj nábytek – jako Ježíš uzdravil toho slepého. Skutky Boží se v tomto světě zjevují ne tím, že pochopíme příčiny zla, ale tím, že odstraníme (či aspoň zmírníme) jeho následky.

Jaroslav Pechar, foto: pexels.com

HUMANS OF ČCE

Benjamin Skála

Fotograf a hospodář Střední zdravotnické školy Evangelické akademie v Brně

Do ČCE jsem se narodil a jsem za to vděčný, protože být součástí téhle otevřené a svobodomyslné a zároveň pevně zakotvené party je veliký dar. Docela často navštěvuji různé sbory a vždy s radostí vídám, jak jsou vzájemně provázány, jak o sobě vědí, podporují se a jak i ty nejmenší statečně zápasí o to, aby si i u sebe v kostele mohli s chutí zazpívat Radujme se vždy společně.

foto: Kateřina Fröhlichová

MOJE CÍRKEV

Úvodní bohoslužba farářského kurzu 2022

(Ewa Jelinek a Jakub Keller)

foto: ARo

Presbyteři až ve druhé řadě. Pokud vůbec

K pověřování službou slova a svátostí

Evangelická církev pověřuje své členy službou slova a svátostí při bohoslužebném obřadu, jemuž se říká ordinace. Název je odvozen z latinského slova *ordo* – řád. Kazatelé jsou začleněni do řádu, který si církev s pomocí Boží dala, aby mohla řádně pracovat a slavit. Proto ordinaci předchází zkouška a slib ordinandů, aby se prokázala jejich způsobilost a ochota k službě. Ordinaci zpravidla provádí synodní senior, čímž vynikne, že pověřuje celá církev.

Pročpak se ti faráři tlačí do první řady? Copak si myslí, že mají něco lepšího na rozdávání než presbyteři? Reformace odmítla římsko-pravoslavné pojetí apoštolské posloupnosti, kdy světitelé svěcením svěřují svěcencům zvláštní duchovní poklad, předávaný domněle už od dob apoštolských. My však nesvětíme, my ordinujeme neboli začleňujeme do lidských řádů. Duchovní poklady rozdává sám Bůh tím, že je tvoří. Při ordinaci nových kazatelů jsou presbyteři i stávající kazatelé platní naprosto

Jak nejlépe při ordinaci slavnosti znázornit, že se jedná o pověření, které ordinovaným dává celá církev? Prosadila se podivná představa, že tam má být pokud možno co nejvíc farářů v talárech. Schválně se podívejte na fotografie z různých našich ordinací. Podobají se jako vejce vejci. Chumel černých postav s napraženými pažemi, za nimi hrstka presbyterů v civilu, ordinované není vidět vůbec. Někomu se takové obrázky líbí, ve mně vyvolávají spíše smutek a otázky.

stejně: Prosí svatého Ducha, aby pro své slovo a svátosti svou mocí stvořil nového služebníka.

Nechápu, proč my faráři při ordinaci nedáme přednost presbyterům. V jiných oblastech přece spolupráce a sdílení úkolů fungují celkem dobře. Možná ordinaci sami málo promyšlíme a presbytery proto málo povzbuzujeme a nedostatečně kážeme o zdravém sebevědomí všech členů Kristovy církve. Snad proto se starší ostýchají přijít k ordinovaným a být vzkládáním rukou spolu ►

s námi při Božím tvořivém aktu. A co hůř, oni nám snad při ordinaci vpředu ani nechybějí. Kolik těch farářů na pročernalých snímcích si všimlo, že za zády mají i presbytery? Druhořadé postavení starších v naší současné ordinací praxi považují za chybné. Ordinance pak trochu vypadá, jako že dříve ordinovaní berou do party nově ordinované. Prvek sounáležitosti kazatelského stavu k ordinací slavnosti zajisté patří, dostatečně jej však vyjadřuje následné podání ruky.

Farářská skrumáž kolem ordinovaných má ještě jeden dopad – málokdo na ně dosáhne. Co se rukou týče, vzdali jsme se starobylého vzkládání a nahradili jsme je bezkontaktním napřahováním. Ovšemže jde jenom o gesto a Pán Bůh si prosadí svou i bez našich úkonů. Podle mne je však škoda, když se z ordinace dotyk vytratí, asi jako kdyby svatba byla bez polibku. Domnívám se, že návrat ke vzkládání rukou nám pomůže najít vy-

mluvnější podobu ordinace. Místo nepřehledné skupiny farářů, ve které se ordinovaný ztrácí, necht' ordinovanému na hlavu či rameno spolu s ordinujícím seniorem vloží ruce starší ze sboru, kam je dotyčný povolán, popř. odkud pochází. Z kazatelů se ke vzkládání rukou může připojit nejstarší a nejmladší, aby se naznačila kontinuita evangelia. Víc osob není třeba, povšechná církev u ordinace není symbolizována množstvím, nýbrž rozmanitostí. Příprava by sice byla trochu složitější, ale ne o moc. S drobnými obměnami lze takto postupovat i při společné ordinaci.

Ordinací slavnost se v církvi nekoná často, dost sborů ji nezažije po desetiletí. Což ovšem není důvod se o ordinaci nezajímat. Okamžik slavnostní pro celou církev si zaslouží obzvláště pozornou péči – jak ze strany kazatelů, tak ze strany presbyterů.

Jiří Tengler, farář v Poličce, foto: Benfoto

REGIONY

Když roste něco nového

Kaple sv. Floriána v Jílovišti (Praha-západ) vznikla renovací někdejší hasičské zbrojnice a kolny z roku 1882. Rekonstrukci inicioval místní Okrašlovací spolek obce Jíloviště a při řešení pak postupovaly společně tento spolek, obec Jíloviště a místní sdružení dobrovolných hasičů.

Kaplička byla otevřena v květnu 2014, kdy byla také vysvěcena římskokatolickým knězem, jenž tu vysluhuje mše svaté. Od září minulého roku se tu pravidelně jedenkrát měsíčně konají bohoslužby Českobratrské církve evangelické, vedené hvozdnickou farářkou Vendulou Glancovou.

V prostoru, který žádné církvi nepatří, se spontánně scházejí lidé se zájmem o slovo Boží. Půlnoční bohoslužby o nedávných Vánocích tu měly hezkou atmosféru pospolitosti.

I jako malý sbor tu tak můžeme pozorovat růst duchovního společenství takřkajíc odspodu, vycházející z obyčejného chtění mít zde prostor

k účasti na bohoslužbách. I díky tomu, jak přirozeně a zevnitř komunity tu tato iniciativa vznikla,

od ní přichází i zájem o hmotné zajištění duchovní činnosti, který máme možná někdy sklon vnímat jako nepatřičný.

Symbolicky přímo u kapličky je autobusová zastávka pražské příměstské dopravy, jež jako by vlastně nabízela možnost (podobně jako do ulice prosklené dveře) na chvíli se zastavit, vejít, vyslechnout a pak pokračovat dále. Kaple a dění

v ní nám nabízí také možnost vnímat v dnešním světě i dobrou zprávu o vytváření nových míst pro sdílení duchovních prožitků.

Další bohoslužby se tu uskuteční v neděli 27. února od 17 hodin. Termíny jsou zveřejňovány na webu farního sboru ČCE ve Hvozdnici a také na webu a ve zpravodaji obce Jíloviště.

Zora Kasíková, kurátorka FS ČCE ve Hvozdnici

EVANGELICKÁ AKADEMIE

Profesní rozvoj nejen na papíře

„Žeň je veliká...“ (Mt 9,37)

„**N**a kurz na Evangelické akademii vzpomínám jen v dobrém. Už to budou tři roky, co jsem jej absolvovala. Stále pracuji jako asistentka pedagoga a díky moc dobrým přednáškám teď

profesionálně pomáhat a dávat šanci druhým. Z většiny zpětných vazeb vyplývá, že absolventi oceňují hodnoty školy, přátelské prostředí, kvalitu výuky a vztahy, které ve škole navázali. Hodnoty

studuji speciální pedagogiku na vysoké škole. I s odstupem kurz hodnotím velmi kladně. Ráda na toto období vzpomínám. Ilona.“

Evangelická akademie v Praze je škola, na níž žáci a studenti dostávají šanci, aby se naučili

školy jsou doceňovány napříč věkovým spektrem. Studují zde středoškoláci v denním studiu, ale i dospělí ve studiu kombinovaném nebo v kurzech pro pomáhající profese. Tento článek je především o kurzech dalšího vzdělávání v době covidové. ►

Ta doba přeje spíše on-line vzdělávání s vypnutými kamerami. Ve chvíli, kdy by se jednalo o kvalifikační kurz s praktickými nácviky, byla by získaná kvalifikace spíše „papírová“. I proto jsme se rozhodli zachovat prezenční kurzy tam, kde je to možné, přijmout roli Davida a pokusit se obstát v boji s Goliášem komerčních on-line kurzů. Nedá se jednoznačně říci, že vítězíme, ale snaha se postupně vyplácí. Hlásí se motivovaní uchazeči, pro něž je vlastní rozvoj a společensví vítanou hodnotou.

Tímto bychom zvláště vás, čtenáře Českého bratra, rádi pozvali na naše krátké akreditované kurzy pro rodiče, pedagogické pracovníky, sociální pracovníky a pracovníky v sociálních

službách. Zájemcům, které láká práce s dětmi se speciálními potřebami, pak nabízíme tříměsíční kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga, který probíhá v kombinované formě (prezenčně s on-line vstupy a konzultacemi).

Kurzy dalšího vzdělávání na Evangelické akademii založila a rozvinula PhDr. Jarmila Rollová a nutno podotknout, že lafka byla nastavena vysoko. Nově se snažíme obstát v rovině propagace a využívat IT technologií a sociálních sítí. Informace o nabídce kurzů, termínech a lektorech najdete na webu www.eapraha.cz a na facebooku školy.

Tereza Cimrmannová,

učitelka na Evangelické akademii

BOHOSLOVCI

Ekumenická studentská slavnost

Studenti teologie se při liturgii opět potkali

Navzdory nejisté situaci, ovlivněné probíhající pandemií, navzdory zimnímu počasí i zkouškovému období se podařilo uspořádat vzácné ekumenické bohoslužby, při nichž se na úvod celostvětového Týdne modliteb za jednotu křesťanů sešli v kostele sv. Václava na Zderaze studenti, vyučující a přátelé pražských teologických fakult a škol.

Ekumenická studentská slavnost se letos konala již popatnácté. Organizačně ji zaštiťuje Církev československá husitská a Ekumenická rada církví v ČR, ale na vlastních bohoslužbách se podíleli studenti všech tří teologických fakult Univerzity Karlovy, Evangelikálního teologického semináře, Husova institutu teologických studií, JABOKu a VŠ zdravotnictví a sociální práce sv. Alžběty.

Liturgii, kterou letos připravili křesťané z Rady církví Blízkého východu, nás provedla sestra Tonzarová a povzbudivým kázáním na text Mt 2,1–12 posloužil student ETF UK Karel

Pacovský. Setkání se neslo v přátelském duchu a ten byl znát i z pozdravů a povzbuzení, které na závěr vyřizovali akademičtí zástupci jednotlivých pracovišť.

Jana Hofmanová

S díky za dobré dary

Rozhovor s Evou Melmukovou-Šašecí

Eva Romana Melmuková-Šašecí se 25. února dožívá devadesáti let. Narodila se shodou okolností v Římě, vyrostla mezi Telčí, Jihlavou a Prahou. Vystudovala teologii a historii. Po třech letech vikářování na Smíchově ji byl odebrán státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Pracovala pak v různých profesích a k práci faráře se mohla vrátit až na konci osmdesátých let po těžké nemoci jako invalidní důchodkyně. Po revoluci byla zvolena do rady města Telče a habilitovala se na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy. Mezi její nejvýznamnější práce patří *Patent zvaný toleranční* (1999, 2013), ale je také autorka beletrie *Setkání po dvou staletích* (1985, 2011) a poezie *Ohlasy padesátých a šedesátých let* (1991).

Co si říkáš ráno, když se probudíš?

V podstatě (jen málo upravenou pro adekvátní pochopení) modlitbičku z *Broučků*: „Ó náš milý Bože, povstali jsme z lože, a pěkně tě prosíme, dej ať tě všichni ctíme, ctíme tě a posloucháme, a přitom se rádi máme.“

Jaké je to, když je člověk starý?

Nesmírně zajímavé. Po etapě mládí, údobí rodičovství a potom prarodičovství nastává doba

jistého odbřemenění a možnosti hlubšího soustředění. Jde také o dobu předávání.

Myslíš na smrt? Máš z ní strach?

To je provokativní otázka. Od mládí předávám svědectví o vítězství nad smrtí, mohla bych tedy klamat sebe i ostatní? Když mi bylo 35 let,

Eva Melmuková na archivní fotografii

napsala jsem po odchodu maminky pro sebe několik veršů: „Odklinal zvoneček dětství, za mamkou zapadl čas. Svět, v němž jsem žila včera, odešel v dále a zhas’. Do druhé života půle nutno teď vykročit zas. Minulost slunně je se mnou, neruší zvonění hran; co divým kdys vichrem bylo, změnilo v tichý se van. Vždyť na konci té půle je cesta do věčných bran!“ Ta půle se mi prodloužila zatím o 20 let, ale výhled mám stále stejný.

Jak se liší víra někdejší smíchovské vikářky od víry dnešní telčské důchodkyně? Co ji nejvíc proměnilo?

V podstatě se neliší (a proto ji ani nic neproměnilo), je jen zkušenější a vyzrálejší. ▶

Jsi historik. Co ti dalo to sedmdesátileté probírání starými papíry?

Ověřila a prohloubila jsem si přesvědčení, které jsem vyjádřila již ve svých 18 letech: „Miliony nohou pošlapána, miliony rukou rozervána, miliony retů potupena, milionkrát v zášti potopena, na milion křížů denně vbíta, pravda v dějinách tkví pevně vryta.“ (Z básně „Pravda“ ve sbírce *Ohlasy padesátých a šedesátých let*; doporučuji přečíst celou souvislost.)

Jsi farářka. Křesťanské církve nejsou dnes v České republice v nejlepší kondici. Je podle tebe něco, co by jim prospělo?

Oficiální křesťanské církve se přirozeně nekryjí s pojmem církev v duchu Ježíše Krista, jejímiž matrikami nedisponujeme. Současným církevním institucím by prospěla autentičnost a více vnitřní svobody.

Co bys ještě ráda?

Chtěla bych předat co nejúplněji obsah a výsledky své celoživotní práce.

Za co se nejčastěji modlíš?

Každý den končím prosbou o Boží ochranu, posilu a vedení na cestě života a děkuji za všechny dobré dary.

připravil **Ondřej Macek**

REPORTÁŽ

Farářský kurz mladýma očima

Kazatelé se tentokrát zaměřili na generaci Y

Sedím v aule Pedagogické fakulty a poslouchám další přednášku. Když se rozhlédnu kolem sebe, vidím mnoho známých tváří, i když je na první pohled zřejmé, že jsem zde jeden z nejmladších. Jakožto student evangelické teologie mám totiž přístup k události, která je jinak záležitost spíše starší generace.

V týdnu 24.–28. 1. se konal farářský kurz, týdenní konference, kterou pořádá Spolek evangelických kazatelů. Jeho téma se nazývalo Čemu (ne)věří generace Z, tzn. generace současné mládeže. Proto se všechny přednášky a besedy týkaly právě mládeže a specifik práce s ní. Ze zapálených rozhovorů mezi programy čiší nadšení, že se po dlouhé době opět můžeme setkat. Aktivně přítomni byli i vzácní hosté ze Švýcarska, Polska a Slovenska.

V pondělí jsme kurz zahájili velmi působivými bohoslužbami v kostele Martin ve zdi. Hlavními hosty v úterý byli sociolog Daniel Prokop, který promluvil o tom, jak moc je studijní úspěšnost školáků determinována jejich

sociálním prostředím, a známý youtuber Kovy, který nám velmi svižně a zábavně představil svět sociálních sítí; mimo jiné jsme se dozvěděli,

že modernímu výrazu *influencer* by v obrozenec-kém slovníku odpovídal výraz „vlivník“.

Úterní program nabídl také přednášku předsedy Rady Církve bratrské Davida Nováka, který se snažil prolomit strach z jinakosti mladé generace; po ní následovalo vystoupení SLAM poetry.

Ve středu nás velmi zaujal a svým příkladem povzbudil zkušený pracovník s mládeží Božo Lach i populární farářské duo Pastoral Brothers, kteří nám zajímavě představili svou dosavadní práci i výhled do budoucna. A v pátek

se program zaměřil na praktické zkušenosti lidí „z první linie“ – mládež a pracovníky s mládeží z různých koutů naší církve.

Já osobně jsem velmi rád, že je mé generaci takováto pozornost věnována a velmi oceňuji všechny, kteří se nám snaží naslouchat a chtějí nás pochopit. Uvědomuji si, že to není lehké, ale věřím, že můžeme být v jedné církvi společně a vzájemně se obohacovat.

Tomáš Pikous, foto: ARO

ECHO

O jednom Michalovi, diakonii a lidové církvi

Život na periferii

Členem litoměřického sboru je jeden Michal. Ve sboru je nepřehlédnutelný. (A je třeba dodat, že vše následující se týká i jedné Dády, jeho partnerky.) V čem? Aniž by to tak kdo nazýval, Michal vlastně vykonává funkci „sborového bratra“, má na starosti to, čemu se v řádech říká „křesťanská služba“, tedy sborová diakonie. V čem jeho služba spočívá? V mnohém: Michal má především cit pro ty, mezi které se většině z nás nechce chodit a kterých je v našem kraji mnoho: mezi lidi na společenském okraji, třeba bezdomovce, mezi lidi bez prostředků. Vzpomínáme na to, jak on sám, když nějaký čas bydlel v jednom z bytů našeho sborového domu, tam občas vzal nějakého bezdomovce a nechal ho osprchovat se, přespát. „To my bychom asi nezvládli,“ říkáme mu zkroušeně. A ten jeden Michal na to: „No dyť já taky ne, taky to pro mě bylo těžké, pral jsem se s tím, hádal jsem se s Bohem, že to dělat nebudu...“ Sám totiž několikrát zažil různé životní a profesní karamboly, ví, jaké je třeba spadnout na dno z prestižní pozice presbytera jednoho evangelikálního sboru,

který horlivě svědčil o Kristu, konal spoustu misijních a sociálních projektů, nezastavil se... Michal často svědčí, jak mu ze dna pomohl a pomáhá ho vytáhnout Kristus. Michal proto často zdůrazňuje, jak málo stačíme (a jak on sám málo stačí) na to, k čemu nás vede evangelium.

Křesťanská víra jako solidarita s lidmi na okraji

Michal je také svého druhu sborový misionář, byť on sám by se asi tak nenazval. Ten, kdo nám v Litoměřicích připomíná, že křesťanská víra se týká solidarity s těmi, kdo jsou na okraji, na periferii: nejen té hmotné, ale právě i té duchovní. Kvůli němu (skrže něho?) se tedy v našem sboru objevují ne snad univerzitní profesori, ale třeba právě klienti (přátelé) z litoměřické Diakonie. Michal si k sobě tyto lidi zve také na pravidelné pondělky, kde se normálně klábosí, ale také je prostor mluvit o nejzávažnějších věcech, týkajících se křesťanské víry.

Ne vše se asi v tomto prolínání společenských světů daří. Někdy si s těmi, které Michal do ►

sboru přivede, nevíme rady, a asi ani oni s námi, možná ani se mnou a s mými, asi stále příliš obtížnými kázáními. Michal má také specifickou zbožnost, která se ne tak úplně protíná s důrazy evangelické tradice. Někdy jsme schopni (když například přijde řeč na politiku) se až pohádat, ale jak s nadsázkou říká Zdeněk Bárta, můj litoměřický předchůdce: „Spojuje nás vzájemný údiv, oběma reflektovaný, že ten druhý sice čte Bibli naprosto jinak, jsme to však schopni vzájemně si tolerovat, a dokonce předpokládáme

o tom druhém, že se dostane do nebe a jeden druhému to také přejeme.“ A zároveň Michal pracuje v litoměřické Diakonii (jako více členů našeho sboru, i já; ostatně letos slavíme 30 let). Tam je muž všestranný: Vozí klienty autem, stěhuje, spravuje. Propojuje diakonii instituční a sborovou.

Příští stanice: vyznavačská církev?

Navážu závěrečnou myšlenkou, kterou je ještě potřeba jindy rozvést: V souvislosti se změnami v ČCE se často mluví o tom, že od lidové církve přecházíme k církvi vyznavačské. Co je lidová a vyznavačská církev, se většinou více předpokládá, než rozvádí. Prívlastek lidová se většinou

chápe tak, že to je církev instituční, masová, do níž se lidé „rodí“, kde se praktikuje křest dětí a která je propojena s hustou sítí farností a je spjata se státem a národem. Jako vyznavačská církev se chápe ta, kde je člověk na základě osobního rozhodnutí, lidé se do ní „znovuzrodí“, předpokládá se v ní aktivní členství, a vůči státu a kultuře je spíše rezervovaná.

Přítakání pluralitě

Moje teze je: ČCE jako lidová církev nekončí, končit nemá a v opozici k církvi vyznavačské vůbec být nemusí. Ano, nejsme církev masová, natož národní, těch, kdo jsou v církvi spíše ze zvyku, ubývá, a těch, kdo jsou v ní z rozhodnutí víry, přibývá, a to zde na severu (i na západě) zažíváme docela silně. Lidová církev se ovšem dá chápat i jinak. A snad je toho znamením i to, co prožíváme (nejen) my v Litoměřicích i díky Michalovi. Lidová církev je ta, která umožňuje a toleruje různé podoby účasti na církevním životě, nevylučuje ty, kteří neodpovídají regulérnímu profilu církevního členství. Lidová církev výslovně přitakává pluralitě, nechápe ji jako poruchu, lidová církev je církev otevřená. Je přítomna ve veřejném prostoru, podílí se aktivně na celospolečenských otázkách a rozhodnutích, a to všude; nejen ve velkých centrech a prosperujících regionech. S tím souvisí, že se při svém diakonickém jednání (ať na úrovni sboru, ať na úrovni instituční diakonie) ujímá lidí v tělesné, duševní a duchovní nouzi. Lidová církev je možná oddělena od státu, ovšem spolupracuje s ním v dílčích oblastech na smluvně upraveném základě. Církevní práce se děje v nadsborových strukturách (viz minulý text o významu presbyterně-synodního zřízení), proto je také v životě lidí snadno dosažitelná. Prostě: Lidovost církve se nemusí definovat počtem jejích členů. I malá církev jako naše může být nositelka „lidovosti“. Svým dostatkem smyslu pro evangelium a zároveň pro přítomné potřeby, úzkosti, bolesti a radosti přítomných lidí, v církvi i za jejími hranicemi.

Jiří Šamšula, foto: ARO, mezititulky redakční

KRABICE POMÁHÁ

Krizový fond sbírky Krabice online

Pomáhá i malá, zato rychlá podpora

Paní Markéta se sama stará o dceru a syna, kterého podporuje i na vysoké škole. Když pár let po rozvodu přišla exekuce, zjistila, že jí bývalý manžel zanechal pořádné dluhy. Kvůli pandemii navíc přišla o práci v restauraci. Našla si proto práci v továrně, jenže utrpěla pracovní úraz, po kterém o zaměstnání přišla znovu. Její příjmy sotva stačily na nájem.

Janákoví žili na ubytovně i se sedmiměsíční Janičkou, kterou mají svěřenu do pěstounské péče. V nevyhovujícím prostředí trápily miminko ekzémy a alergie. Skoro veškeré příjmy dali tedy Janákoví na předražený nájem, léky a speciální protialergickou výživu pro Janu. Počítalo se jim přestěhovat do lepšího bytu. Byl ale nezařízený, bez pračky a nábytku, na což Janákovým chyběly prostředky.

Paní Alena se sama stará o dvanáctiletou dceru. Pracuje ve výdejně jídel. Kvůli pandemii jí byl zkrácen úvazek na pět hodin denně, výdejn fungovala v omezeném režimu. Do toho se musela vystěhovat z bytu a složit kauci na nový. Bojovala s placením nájmu a na další životní potřeby jí nezbyvaly prostředky.

Podobně na tom byla paní Zuzana. Po propuštění z výkonu trestu našla přístřeší v azylovém domě Diakonie a usilovala o navrácení svého desetiletého synka do péče. Chvilu to vypadalo, že se jí nepodaří najít práci, protože je téměř neslyšící. Nakonec získala zaměstnání na částečný úvazek. Výdělek ale zdaleka nestačil na pokrytí potřeb rodiny, například na nutné školní pomůcky pro syna.

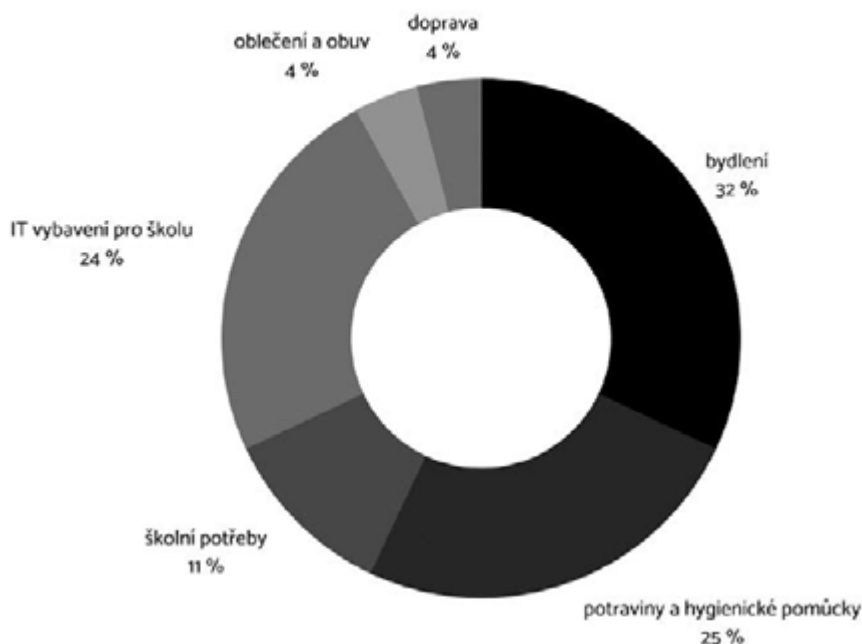
S takovými příběhy se v Diakonii setkáváme denně. Proto jsme se už před rokem rozhodli pro nový způsob pomoci ze sbírky Krabice online. Vedle dlouhodobých projektů na pomoc dětem jsme otevřeli krizový fond. Díky němu mohou rodiče v nouzi dostat rychlou finanční pomoc na základní potřeby. Od prosince 2020 jsme tak přispěli už 134 rodinám, které nominovali naši sociální pracovníci z azylových domů, krizových a terénních služeb. Nejčastěji jde o rodiny samoživitelek nebo rodiny s více dětmi, jejichž finanční problémy prohloubila pandemie covid-19. Dary putují na pomoc s bydlením, na potravinovou pomoc a školní pomůcky, hygienické potřeby a respirátory, kojeneckou výživu a plenky.

V našich terénních službách, poradnách, krizových centrech a azylových domech s rodiči v obtížné situaci pracujeme v Diakonii po celý rok.

A jak konkrétní žádosti vypadají? Třeba takto: Osmičlenná rodina, pět chlapců a jedna dívka, která by měla chodit do předškolní přípravy, ale nebyla přijata, protože třída už byla naplněna. Rodina bydlí v pronajatém bytě 2 + 1. Matka pečuje o nejmladší dceru, nechodí tedy do zaměstnání. Otec je nezaměstnaný a bylo mu zamítnuto prodloužení invalidního důchodu. Po zaplacení nejnutnějších výdajů rodině zbývá 6 000 Kč měsíčně na potraviny, drogerie, léky, oblečení. Nebo takto: Těhotná nezletilá dívka, narození dítěte očekává do tří měsíců. Vyrůstala v řádné, ale nemajetné ►

VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ Z KRIZOVÉHO FONDU

a prosté rodině. Potřebuje podpořit ve schopnostech, potřebných pro zvládání rodičovství. Spolupracuje se sociálně-právní ochranou dětí, pravidelně dochází do poradny, je evidována na úřadu práce. Nemá k dispozici prostředky na základní vybavení pro novorozence. A nebo takto: Otec se stará o dvě děti, v domácnosti s rodinou žije babička. Tátinek je v evidenci úřadu práce a zatím pracuje brigádně, plat tedy nedostává pravidelně. Sociální dávky si bude teprve vyřizovat. Už nyní ale musí splácet své předchozí dluhy. Situace v rodině je tedy taková, že hlava rodiny zaplatí z brigády dva dlužné nájem a rodině nezbyvají finanční prostředky na zajištění základních potravin, školních potřeb a obědů ve škole. A ještě takto: Šestnáctiletá slečna je na svou žádost umístěna v zařízení Diakonie, matka ji doma psychicky týrala. I přes nepříznivé rodinné zázemí se sama zodpovědně připravila na přijímací zkoušky a úspěšně je zvládla. V září nastoupila na vysněnou střední průmyslovou

školu, maturitní obor ekonomika a podnikání. Nyní potřebuje finančně podpořit.

Do tří dnů

Příspěvek zasíláme prostřednictvím středisek Diakonie vždy do tří pracovních dní, obvykle ve výši 5000 Kč na rodinu. Několikrát jsme již přispěli vyšší částkou, například u paní, která při požáru přišla o všechno vybavení na zimu a dřevo na topení. Nejvhodnější formu pomoci vždy domlouváme se sociálními pracovníky, kteří rodinu dobře znají.

Ke konci minulého roku jsme z fondu poskytli 670 485 Kč.

Z výtěžku Krabice online také dál pokračuje dlouhodobá pomoc pro děti z pěstounských rodin, azylových domů nebo sociálně vyloučených lokalit formou doučování, předškolní přípravy a volnočasových aktivit. Děkujeme, že pomáháte s námi.

Zdeňka Sobotová,

foto: diakonie.cz

ut unum sint

*(předseda ČBK Jan Graubner a předseda ERC Tomáš Tyrlik
při ekumenických bohoslužbách, Praha, 24. 1. 2022)*

foto: Martina Řehořová (Člověk a víra)

Významný archeologický objev

Mezinárodní úspěch evangelické fakulty

Vědci Evangelické teologické fakulty UK a Centra biblických studií AV ČR a UK se již řadu let úspěšně podílejí na archeologickém výzkumu v Izraeli. V této zemi úspěšně působí na několika místech a nyní zaznamenali spolu s kolegy ze zahraničních univerzit úspěch v lokalitě Tel Moca. Zde se jim podařilo dokončit odkrytí významné historické stavby – chrámu, který je ojedinělý nejen svou architektonickou dispozicí, ale i svou podobou tzv. Šalomounovu chrámu, který je znám pouze z literárních zdrojů.

Chrámy je zajímavý z řady důvodů. První je, že se jedná o jedinou stavbu tohoto druhu v oblasti jižního Kanaánu z doby železné II (10. – 6. století př. n. l.). Přestože jsou v regionu doloženy i další chrámy, jejich architektonická dispozice je v daném období odlišná.

Druhý důvod zájmu je, že se chrám v Tel Moca v základních rysech podobá tzv. Prvnímu nebo také Šalomounovu chrámu, který byl vybudován podle tradice biblických textů v 10. století př. n. l. a zničen v roce 586 př. n. l. novobabylonskými voj-

členové expedice Tel Moca

Lokalita Tel Moca leží nedaleko Jeruzaléma a výzkum zde probíhá již od roku 2019 v rámci *Tel Moca Expedition Project*, kterého se účastní kromě UK také zástupci univerzity v Tel Avivu a univerzity v Osnabrücku. „Tyto vědecké objevy jsou dalším významným důkazem o vysoké mezinárodní prestiži a renomé Univerzity Karlovy v zahraničí. Velice mě těší, že studenti i vědečtí odborníci z ETF UK prokazují své nesporné kvality, díky kterým se rozšiřuje oblast lidského poznání,“ uvedl rektor UK, prof. Tomáš Zima.

sky. Tento chrám je sice známý jen ze starověkých literárních zdrojů, konkrétně biblických textů, ale jeho existence je pokládána za danou. To platí i pro místo, kde stál. Tradičně se usuzuje, že se nacházel v oblasti Chrámové hory, kde byl později postaven Druhý chrám, zničený Římany v roce 70 n. l.

Třetí zajímavostí je pak skutečnost, že v biblických textech jakákoliv zmínka o chrámu v Tel Moca chybí. O jeho existenci přitom museli autoři těchto textů vědět. Proč byla jeho existence zamlčena, je předmět probíhajícího zkoumání. „Máme za to, že stopy v literatuře existují, jen je

třeba je při kritické analýze konkrétních textů odhalit a popsat logiku toho, proč k jejich zaha-

nález sošky koníka z doby železné

lení došlo,“ říká vedoucí českého týmu ETF UK doc. Filip Čapek.

Doc. Sláma doplňuje: „Historiografie, nabízená biblickými texty, sleduje různé cíle a jedním z nich je dát dějinám smysl. Namísto toho, aby texty své čtenáře jen informovaly, chtějí je formovat. Dějiny proto podávají jako poučný příběh, jehož skrytým principem je Boží vedení. Pokračující archeologické objevy vytvářejí kontrastní pozadí, které umožní zřetelněji pochopit tuto agendu biblických autorů.“

Nalezený chrám je předmět intenzivně probíhajícího interdisciplinárního zkoumání, kterého se účastní archeologové, odborníci na starověké texty a ikonografii. Výzkum v Izraeli, kterého se účastní ETF UK, je plánován i na další dvě sezóny v letech 2022–2023.

Evangelická teologická fakulta a Centrum biblických studií AV ČR a UK se podílejí na archeologickém výzkumu v Izraeli již deset let. Zúčastnilo se ho již téměř 100 akademických pracovníků a studentů.

cuni.cz, foto: *etf.cuni.cz*

**EXKLUZIVNÍ ROZHOVOR S ANNOU-NICOLE HEINRICHOVOU,
PŘEDSEDKYNÍ SYNODU EVANGELICKÉ CÍRKVE V NĚMECKU**

„V církvi by mělo být místo pro všechny“

**O současných výzvách pro církev i společnost nejen
v německém kontextu**

Anna-Nicole Heinrichová je od května 2021 novou předsedkyní synodu Evangelické církve v Německu (EKD), což je nejvyšší laický úřad církve. Ve svých 25 letech se tak stala historicky nejmladší osobou v této funkci. V církevních kruzích rezonoval nejen její nízký věk, ale také to, že pochází z necírkevního prostředí. K víře si sama našla cestu v 11 letech, kdy se nechala pokřtít. Po svém zvolení vyrazila v létě 2021 s batohem na zádech napříč Německem, aby lépe poznala jednotlivé

církevní regiony. Charakterizuje ji nejen nekonvenční způsob vystupování, ale také přesvědčení, že současná církev by měla být odvážná a více se otvírat dnešnímu světu. Se svým manželem žije v Řezně, kde na místní univerzitě studuje obor digitální studia. Na jednání Rady EKD dojíždí každý měsíc do několik set kilometrů vzdáleného Hannoveru. Ve svém nabitém programu si našla čas i na náš časopis, a tak jsme měli možnost s ní některá témata probrat.

**Co se vám vybaví, když se řekne Česko?
Máte je spojeno s nějakým zážitkem,
máte osobní vztah k něčemu českému?**

K Česku mám doslova osobní vztah. Nejprve jsem byla v 7. třídě na týdenním setkání se studenty z Rokycan a později i na výměnném pobytu. Strávila jsem dva týdny v Česku a na oplátku jsem potom měla u sebe doma českého hosta. Byl to skvělý zážitek a zajímavé setkání, na které ráda vzpomínám. A práce s mládeží zde, v šumavském pohraničí, přirozeně zahrnuje přeshraniční spolupráci.

Co vás na funkci předsedkyně synodu lákalo? Proč jste se rozhodla o post ucházet? Neříkala jste si, že máte na takové věci ještě čas?

Předsednická pozice na mém seznamu životních cílů určitě nebyla. Když jsem byla oslovena s otázkou, jestli bych si dokázala představit svoji nominaci, byla jsem vážně překvapena. Hodně jsem o tom mluvila s dalšími lidmi a přemýšlela, jestli je to práce pro mě a jestli bude zapadat do mého současného života. Ale vzhledem k tomu, že už několik let vyzývám k tomu, abychom byli církev odvážná, rozhodla jsem se téhle příležitosti chopit, a to hlavně proto, že se už dlouhou dobu zabývám vnitrocírkevními záležitostmi a činností synodu.

Měla jste od začátku respekt okolí a církevní veřejnosti, anebo to byl šok, že jednu z předních pozic obsadila tak mladá žena? Když jsem před dvěma lety jako nejmladší v historii nastoupila na pozici šéfredaktorky, lidem chvíli trvalo, než se s tím faktem vyrovnali, a to jde v porovnání s vámi o zanedbatelnou funkci...

Všechny pozice jsou důležité. To, že předsednická funkce poutá více pozornosti, neznamená, že je to důležitější práce. Když se ohlédnu na těch posledních devět měsíců, musím říct, že se ke mně lidé chovali s respektem. To ale rozhodně neznamená, že některým lidem chvíli netrvalo, než se srovnali s tím, jak se věci mají. Někdy mám pocit, že jako

mladá žena musím nejdřív něco dokázat, aby se na mě lidé přestali dívat skepticky. Ale myslím, že nejde ani tak o dostatek respektu, jako spíše o vzájemnou důvěru, protože lidé mě ještě z dřívějšíka neznali.

Co v nové pozici překvapilo naopak vás? Je něco, s čím jste se musela srovnat a co je pro vás ve vaší práci pořád výzva?

Jsem ohromena, jak dobře všechno klapě a do sebe zapadá. Tato dobrovolná funkce, moje zaměstnání na univerzitě, můj osobní život. Funguje to jen proto, že je tady výtečný tým, pracující na plný úvazek, který mě všemožně podporuje. A – uznávám – na začátku to bylo trochu nezvyklé: poskytnout své věci někomu jinému, zpřístupnit svůj diář několika dalším lidem a pro určitý okruh lidí se relativně zbavit soukromí. Ale jde to, baví

mě to, a navíc mám pocit, že jsou všichni srovnaní s tím, že jsem přece jen trochu jiná a jedním jinak než moji předchůdci.

Jak vlastně probíhá běžný den předsedy synodu EKD? Čemu se obvykle věnujete?

Něco jako „běžný den“ neexistuje, každý je jiný. Úkoly jsou různorodé: Kromě přípravy zasedání předsednictva a synodu, účasti na měsíčních jednáních Rady EKD jde například o mediální výstupy, přednášky a reprezentativní záležitosti. Teď, když se toho hodně děje online, obvykle vstávám

o něco později, pracuju na katedře, kde mám úvazek jako pomocná vědecká síla, když to jde dobře, tak udělám i něco do školy, a pak se zabývám touto krásnou dobrovolnickou činností. A ačkoliv se to nezdá, i na Playstation, pokud s přáteli nebo lezec-kou stěnu se většinou nějaký čas najde.

Jak jste se vyrovnala s mediálním ruchem okolo své osoby? Nezaskočilo vás to? Jak si člověk udrží pevnou půdu pod nohama?

Nečekala jsem, že zájem médií bude tak veliký. Beru to ale především jako příležitost, jak může církev jednat viditelně a srozumitelně. A taky je to zábava. Ale i když jsem teď víc vidět v médiích, můj normální život se nijak nezměnil. To mě drží nohama na zemi. Pracuju, vídám se s přáteli a samozřejmě taky dál dodržuju rozpis úklidových služeb v našem sdíleném bytě.

Naše církev je poměrně malá, přestože jde o druhou největší církev v zemi. I proto je pro nás klíčovou oblastí ekumenická spolupráce. Živé vztahy udržujeme ve velké míře právě s německými partnery. Jak na ekumenu nahlížíte vy? Je to pro vás důležité?

Vyrostla jsem na německé straně Šumavy jako evangelička, tedy také v situaci silné diaspory. Úzká spolupráce s římskokatolickými sestrami a bratry mě proto provázela a formovala od samého počátku. V mládeži jsem objevila široké pole ekumeny, její globální rozměr, ale taky rozmanitost napříč křesťanskými komunitami. Proto je pro mě velmi důležité mít vždy otevřený a komplexní ekumenický pohled.

Svého úřadu se ujímáte ne zrovna v klidné době. Zhoršuje se klimatická krize, ve světě řádí už třetím rokem pandemie covid-19, velké změny se dějí také v německé politice, kde skončila dlouhá éra kancléřky Angely Merkel. Zároveň se ale EKD musí věnovat vlastní agendě. Co jsou podle vás hlavní témata,

se kterými se německá evangelická církev v následujících letech bude muset vyrovnávat?

Je tu samozřejmě mnoho problémů, které musíme řešit. Kromě zpracování případů sexuálního násilí a zajištění jeho prevence jsou to především velká témata, týkající se budoucnosti. Jednoduše bych to asi vyjádřila tak, že bychom měli „vykročit do dálí“ a ukazovat tak křesťanský postoj ve světě, který se na jednu stranu stále víc digitalizuje, na druhou stranu je čím dál víc ohrožen klimatickou

změnou. V těchto převratných časech je pro nás jako instituci důležité, abychom se jako církev také proměňovali; postarali se o vlastní finanční udržitelnost a nabídli nové styčné body s duchovnem, když ubývá tradičních způsobů církevní socializace. Při tom všem je však prioritou neztrácet ze zřetele ani lidi v nouzi a životně důležitá témata.

Jakožto zástupce tzv. generace Y si i já sama občas lámu hlavu, co můžu pro svoji církev udělat, abych jí byla přínosem. Co byste mladým evangelíkům poradila vy?

Dělejte hlavně to, co vás baví, a neřešte, „co je přínosné pro církev“. Pak řekněte ostatním, co děláte rádi a co vám dává v životě smysl. Přispějte svými nápady a schopnostmi. Dopřejte si, aby vaše aktivity prospěly i vám samotným – nejen duchovně, ale třeba i v oblasti *soft skills* [termín ►

současné složení Rady EKD (Heinrichová v popředí)

označující dovednosti v oblastech komunikace, týmové spolupráce, sociální gramotnosti, pozn. red.]. A vezměte s sebou kamarády!

Působíte velmi nekonvenčně, neformálně a uvolněně. Sama o sobě říkáte, že „mluvíte i vypadáte jinak“. O své práci referujete prostřednictvím instagramu a používáte uvolněný slovník jako například mé oblíbené slovo „synodenshizzle“ [volně přeloženo: záležitosti týkající se synodu, pozn. red.]. Potřebuje současná německá církev mluvit a vypadat jinak?

Komunikace je pro mě velmi důležitá, protože vytváří transparentnost. Obzvláště v případech interaktivních kanálů, jako je instagram, který mi poskytuje cennou zpětnou vazbu. Je pro mě důležité být autentická v tom, jak mluvím, a oblékat se i vystupovat tak, jak je pro mě přirozené. Jen tak je podle mého názoru možné vést otevřenou a upřímnou komunikaci. Ne přetvářkou, ale opravdovostí.

Chceme oslovovat různé lidi, což vyžaduje také různé kanály, způsoby a styly komunikace. Ten můj je jen jeden z celé řady, a ta rozmanitost je důležitá.

Jedním z vašich hesel, s nimiž jste do předsednictva synodu EKD vstupovala, bylo „ven z bubliny“. Co je podle vás

touto bublinou a proč je nezbytné, aby z ní EKD vyšla ven? Zdá se vám málo otevřená?

Myslím, že se nemusíme vždycky držet zajetých církevních zvyklostí, ale že můžeme k lidem přistupovat sebevědomě jako křesťané i mimo tuto bublinu. Mnozí z těch, o nichž si myslíme, že jsou církví a víře vzdáleni, jsou ve skutečnosti mnohem otevřenější. Zejména lidé, kteří mají od církve velký odstup, se o věci mezi nebem a zemí či Bohem a světem zajímají. Měli bychom je svojí otevřeností překvapit, a získat tak jejich srdce.

Zajímáte se o téma genderu, podle médií usilujete o „queer a rozmanitou“ církev. Co si pod tím představit? Cítíte v církvi genderovou nerovnost anebo nedostatek přijetí vůči LGBT+? Německo je přece v těchto věcech poměrně liberální. Co by se mělo zlepšit?

Církev by měla být taková, aby v ní bylo místo pro všechny. Navzdory míře otevřenosti, které jsme již dosáhli, bychom neměli ztrácet ze zřetele, že se stalo mnoho bezpráví. Vyrovnávat se s tím, kriticky to zhodnotit, poučit se z toho do budoucna, to jsou důležité body.

V České republice jsme nedávno měli zasedání leuenberského synodu, jehož

hlavním tématem byla mládež. Například církvemi jsme se shodli, že často neumíme s církevní mládeží dobře pracovat. Vidíte to podobně? Co byste nám poradila?

Mládež potřebuje najít v církevní práci něco pro sebe. Může to být třeba jen výběrová spoluúčasť.

Evangelická církev v Německu (EKD)

- sdružuje německé regionální (zemské) protestantské církve, své sídlo má dolnosaském Hannoveru
- hlásí se k ní přes 23 milionů obyvatel, což představuje 28,5 % všech věřících v Německu a téměř polovinu tamějších křesťanů
- spojuje celkem 20 členských církví (11 unionovaných, 7 luterských, 2 reformované)
- nejvyšším zákonodárným orgánem je synod, jehož pravidelné zasedání se koná každoročně a trvá přibližně týden
- v roce 2021 proběhl v Brémách kvůli covid-19 historicky první online synod EKD
- synod vede předsednictvo, jeho předsedkyní je od r. 2021 A.-N. Heinrichová (členka Evangelické luterské církve v Bavorsku)
- nejvyšším správním orgánem je 15členná Rada, její předsedkyní je od r. 2021 Anette Kurschusová (biskupka Evangelické vestfálské církve)

Důležité je, aby církev byla mladým k dispozici, pokud o to oni stojí. Například, aby doprovázela lidi v přelomových životních situacích a aktivně jim něco nabídla třeba po ukončení školy anebo po změně bydliště.

V EKD nastala v roce 2021 zajímavá konstelace: Tři nejvyšší posty zastupují ženy [Anette Kurschusová je předsedkyně Rady EKD, Kirsten

Fehrsová její zástupkyně a Heinrichová předsedkyně synodu, pozn. red.]. Je to podle vás spíš náhoda, anebo důležitá zpráva o společenské změně v církvi?

Byly to oddělené volby a nešlo o žádný kalkul. Anette Kurschusová a Kirsten Fehrsová byly zvoleny v rámci voleb do Rady v listopadu 2021, já už v květnu. Jsme součástí rovnovážně obsazené Rady. Na těchto pozicích byli léta normou muži. Skutečnost, že jsme nyní byly na tyto posty zcela přirozeně zvoleny my tři, ukazuje, že jsme pravděpodobně již překonali mnoho zastaralých vzorců.

Vaší *alma mater* je univerzita v Řezně, kde jste studovala filosofii, nyní se věnujete digitálním vědám (*Digital Humanities*). V jednom z rozhovorů mluvíte o tom, že vaše církevní pozice vyžaduje hodně *Sitzfleisch*. Humanitní vědy se musejí „vysedět“ a „vymyslet“. Pomáhá vám vaše studium v práci předsedkyně synodu? Zužítujete své filosofické myšlení?

Každopádně! Naučila jsem se pozorně číst, více nad věcmi přemýšlet a srozumitelně psát, rozumět argumentačním procesům a principům, pitvat je a brousit. To všechno jsou dovednosti, které jsou v méj církevní funkci opravdu užitečné.

Zatím v církvi působíte jako laik. Nezviklalo vás církevní angažmá k duchovenské dráze? Být teolog vás neláká? V Řezně působíte jako asistentka teoložky Ute Leimgruberové na katedře praktické teologie...

Zabývám se humanitní vědou a ve své profesi se cítím velmi spokojeně. To, že můžu svými didaktickými a počítačovými schopnostmi přispět k práci na katolické teologické fakultě, mě těší a je to velmi obohacující.

připravila **Adéla Rozbořilová**

překlad: Adéla Rozbořilová, Oliver Engelhardt

foto: Peter Bongard, Jens Schulze/ekd.de

Živí mrtví

Proč nestačí, že věci fungují

Jsme fascinováni tím, že věci fungují. Uvádí nás málem v náboženské vytržení, pokud někdo nějaký přístroj (typicky mobilní telefon) zdokonalí – tak, aby fungoval o něco lépe než jiné podobné přístroje. Od fascinace fungováním je už jenom krůček k fascinaci manipulacemi. Rozrušuje nás, když fungování ovládáme natolik, aby dosahovalo vytčených cílů. Pozorovat a zažívat to můžeme před každými významnějšími volbami. O politických programech, natož vizích se už skoro nedebatuje. Zato se zkoumá, jak šikovně politikové vedou kampaně a jak se to projevuje na jejich stoupajících či klesajících volebních procentech.

O osvícenství se říkalo, že to byl věk rozumu. O naší epoše se asi bude říkat, že je věk fungování a manipulací. Nic proti. Ono je moc prima, když otočím kohoutkem a voda teče, dokonce teplá, nebo když České dráhy slíbí, že mě dovezou z Teplic do Prahy, a vlak skutečně po této trajektorii jede a dojede dokonce včas. Podobně je člověk vděčný lékařům za stále preciznější schopnost manipulace s lidským tělem, takže z něj dovedou vyhnat rakovinu, opravit ucpanou tepnu, rozhýbat zchromlé končetiny.

Jenže jako se o osvícencích říká, že to s důvěrou v rozum trochu přehnali, zdá se mi, že to s dnešní fascinací fungováním a manipulacemi přeháníme i my. Nějak nám zatím málo dochází, že většinu své nadšené pozornosti věnujeme té rovině skutečnosti, ve které je nejméně života. Květina je jistě živá. Pokud na ni ale hledíme jako na soubor genů, které lze vypínat a zapínat, a dosahovat tím u květiny žádoucích vlastností, tak ji vlastně umrtvíme, děláme z ní stroj. Lidé jsou také živí. Pokud na ně však hledíme jako na množinu subjektů, které, když dodáme správný impuls, zvýší výnosy (peněz, hlasů, „kliků“, „lajků“), děláme z nich materiál k vytěžení. Já sám jsem také živý. Pokud jsem ale od rána do večera přisát na fungující stroječky a poddávám

se jejich algoritmům, dělám ze sebe živoucí mrtvolu, takovou zombie.

Myslím, že neexistuje na světě člověk, kterému by zážitek z fungování nepřinášel pocit docela jednoznačné slasti. Je to slast téměř tožná se slastí z moci. Člověk se tak také vyhne palčivým, těžko řešitelným otázkám; jestli něco funguje nebo nefunguje, se dá rozhodnout celkem snadno. Ale jestli to, co děláme, je správné, spravedlivé, smysluplné, se musí stále znovu rozpoznávat, a to i když jsme lidé slušní a nedopouštíme se vyložených podvodů a svinářen.

Rembrandt van Rijn: Faust (cca 1650)

Výhoda světa fungování je v tom, že to je svět bez palčivých dilemat a zaskakujících překvapení. Je ale také bez oslovení a bez výzev, bez života; a to je problém. I když se toho v něm třeba i hodně děje a my dosahujeme výsledků takzvaně vynikajících, všechno nakonec přikryje nuda a frustrace. Vzpomínáte na doktora

Fausta? Měl titul „majstra ba doktora“, chytřejší byl „než ti hňupi doctores, škrabáci, kněžouři et professores“, ale cítil se, že „tak ani pes by nežil dál“... Jako lidé asi máme ve své výbavě jakousi vnímavost, která způsobuje, že fungování nám nestačí, potřebujeme také zakoušet smysl. A jakkoliv vynalézáme stále sofistikovanější způsoby, jak se rozptýlit, aby nás nedostatek smyslu netrápil, stejně nás to nakonec dožene.

Faust, když už jsme ho zmínili, hledal východisko ze svého trápení ve vyvolávání duchů, což je metoda dosti sporná, mírně řečeno. Zkusme to ale chápat vstřícně. Nejslavnější

verze Faustova příběhu vznikala v době, kdy lidé ještě pokládali za samozřejmé, že žádná lidská otázka, žádný lidský zápas se neobejde bez tázání, které míří vzhůru, a očekává odpověď, přesahující všechny obvyklé horizonty. Goethe a jeho současníci mohli mít plné zuby tehdejšího oficiálního náboženství, přesto věděli, že pokud chtějí usilovat o pravý život, neobejde se to bez čehosi, jako je modlitba. Pobývání na tomto světě si tím nijak neusnadnili. Dostávali se tak ale do souřadnic, ve kterých nebylo pochyb o tom, že žijí naplno. Neměli bychom se k nim dát do učení?

Adam Šůra

CÍRKEV V DNEŠNÍM SVĚTĚ

Jak se účastnit Týdnů proti rasismu?

Minule (ČB 12/2021) jsme si přiblížili, jak vypadají Týdny proti rasismu v Německu. Ty představují velké množství různorodých událostí, na nichž se podílejí církve, ale také mešity, školy, neziskové organizace i policie, hasiči a armáda. Jednotlivých různorodých setkání, většinou menšího formátu, jsou každoročně desítky tisíc.

Týdny proti rasismu jsou vhodnou příležitostí také do prostředí evangelické církve. Když jsem se o nich bavil se svými kolegy faráři, mnozí mi hned hlásili, že si problém s rasismem v české společnosti uvědomují a také proti němu kážou. Zřetelně protirasistických textů je v Bibli mnoho, od stvoření jednoho člověka na jejím začátku přes mnohé národy, které budou putovat na Hospodinovu horu (Iz 2,3), až po zástup ze všech „ras, kmenů, národů a jazyků“, stojící před trněm Beránkovým v poslední biblické knize (Zj 7,9). Protirasistickým heslem pro letošní rok je biblické slovo z Jakubovy epištoly 4,9: „Kdo vůbec jsi, že soudíš svého bližního?“

Rasismus dnes již zdaleka nesouvisí jen se staralým a v současnosti nevědeckým termínem rasa. Existuje rasismus proti příslušníkům jiných národů, kteří vykonávají pomocné práce – např. u nás proti Ukrajincům, v Německu proti Turkům, v Británii proti Polákům. Jiný je rasismus proti vlastním etnickým či jazykovým menšinám. Třetí formou, asi nejrozšířenější, je rasismus nábožensky podložený – antisemitismus či islamofobie (spolu s anticiganismem).

Jsou rasisté mladíci s vyholenými hlavami a baseballovými pálkami, jak se často zobrazují? Nebo jsou to docela normální spoluobčané, k nimž patří i někteří křesťané, ba i zdánlivá elita společnosti, která má moc a měla by být její morální kotvou – starostové, policisté a ředitelky mateřských škol?

Jak se pozná, zda se někde rasismus projevuje? Nejlépe tak, když se zeptáme těch, jichž se týká.

I velmi přátelská společenství mají své slepé skvrny, tabuizovaná témata a lidi, o nichž se nesluší mluvit. Občas si vzpomenu na Ježíšova slova: „Amen, pravím vám, že celníci a nevěstky předcházejí vás do Božího království.“ (Mt 21,32) Ježíš zřejmě uměl lepší společnost dobře provo- ►

kovat – a v církvi bychom se jím mohli inspirovat. Jisté rozpaky a sklony k tabuizaci projevují ostatně i bibliční překladatelé, když používají výraz „nevěstka“, převzatý zřejmě z kraličtiny – v současné češtině se myslím mimo Bibli nevyskytuje.

V evangelické církvi ovšem můžeme mluvit skoro o všem, rozhovory jsou pro nás důležité. A to je pro Týdny proti rasismu dobrý základ. Rozhodl jsem se proto vyzvat sbory, faráře, staršovstva a také jednotlivce, aby zvážili svou vlastní účast.

Týdny proti rasismu poskytují poměrně široké časové pole, protože není přesně stanoveno, kdy začínají a kdy končí. Každý si tak může stanovit svůj vlastní „den proti rasismu“ v kterýkoliv den roku. Podstatou rasismu je, že se vytvoří škatulky „my“ a „oni“, mezi nimiž je zřetelná hranice, která má chránit „my“ tím, že někam nepřipustí ty druhé. Podstatou Týdnů proti rasismu je překročení vlastní komfortní zóny a krok přes tuto hranici.

Co se chystá?

Pro letošek je to již celá řada různých událostí. Českobratrská církev vyhlásila literární soutěž pro teenagery s tématem „Nejsem rasista, ale...“. Vyhlášení výsledků soutěže se bude konat v rámci senátního semináře „Dáváme hlas ponižovaným“, pořádaného komisí ČCE pro lidská práva 17. března v Senátu ČR.

Po jednotlivých krajích České republiky proběhne série setkání mezi příslušníky policie ČR a představiteli romských komunit, moderovaných představiteli církve, která by měla přispět ke zlepšení vzájemných vztahů a k důvěře mezi Romy a policií.

Co tedy může udělat jednotlivec?

Osobní rovina je důležitá i proto, aby se dotyčný postavil stínům, které má sám v sobě a které si třeba ani nechce připustit. Napadlo mě k tomu jen pár příkladů:

- Vstoupit do života nějaké menšiny přečtením knihy, zhlédnutím filmu či třeba důkladným pročtením webu romea.cz.
- Popovídat si s nějakým příslušníkem menšiny a také se ho zeptat na „nekorrektní“ téma – zda někdy zažívá něco nepříjemného ze strany většiny jen proto, že patří k menšině (ne vždy se to u nás nazývá rasismem).
- Navštívit nejbližší romské bohoslužby (v ČR v posledních letech vyrostla síť romských sborů v několika různých církvích).
- Zajít do muslimské modlitebny (v Praze jich máme několik, v Brně a v Karlových Varech po dvou, další v Teplicích a v Hradci Králové). Všude, kam jsem zašel, jsem byl velmi přátelsky přijat. Často, když se setkám s někým, na něhož mám už předem hotový názor, tak se po chvíli zastydím.

Co může udělat při příležitosti Týdnů proti rasismu staršovstvo či sbor?

Začít se dá třeba uspořádáním besedy s představitelem menšiny či koncertem etno či world music. Osvědčenou, takřka „domácí“ skupinou je například Nsango Malamu, sbor zpívající africké křesťanské písně. S rasismem se nejlépe bojuje po dobrém...

Pro křesťanský sbor je nejpřirozenější pořádat bohoslužby. Proto se toto téma (třeba nazvané pozitivněji „den pro pestrost“ či podobně) může stát přiznaným tématem bohoslužby s modlitbami. Pokud se chcete modlit za nějakou konkrétní skupinu, můžete je také pozvat. Například na mezinárodní den migrantů jsem za ně pořádal modlitbu a většina z těch, které jsem osobně pozval, také přišla, takže bohoslužby se zúčastnili křesťané ze Slovenska, Německa, Holandska, Běloruska, Jižní Koreje a Pákistánu.

Jinou možností je pozvat na bohoslužby (či na rozhovor před či po bohoslužbách) představitele jiného náboženství. Lze také uspořádat společně

bohoslužby s cizojazyčným či romským sborem; když je to dobře připraveno, je to obohacující pro obě strany.

Jak laskaví čtenáři zřejmě postřehli, tento článek chce být výzva a povzbuzení. Příležitost k uspořádání akce nám nabízí víceméně celý cír-

kevní rok. Autor těchto řádků nejen drží odvážným aktivistům palce, ale také nabízí praktickou pomoc. Obrátit se na něj mohou například prostřednictvím internetu (mikulas.vymetal@seznam.cz).

Mikuláš Vymětal,

foto: Mikuláš Vymětal, pexels.com

RECENZE

Undergroundové modlitby

V roce 2020 vyšla v nakladatelství Biblion publikace v kapesním formátu s názvem *Skoro modlitby*. Jejich autor, nebo spíše pořadatel textů, Martin C. Putna, v průběhu roku 2021 volně navázal další „modlitební knihou“, tentokrát s názvem *Magorské modlitby*.

Středobodem je zde básník, kunsthistorik a undergroundová legenda Ivan Martin Jirous, kterému se pro jeho nebojácnou rozevlátost přezdívalo Magor (označoval se tak i sám). Magor má reputaci napůl bláznivého troublemakera, „svatého blázna“. Otázka jeho přístupu k něčemu tak pokoru vyžadujícímu, jako je spiritualita, proto zní velmi atraktivně. A věru se s Jirousem dostáváme do zcela jiné polohy religiozity, než to bylo u Čapka – překvapivě je to však právě Jirous, který je s duchovnem těsněji propojen. Alespoň tedy ve svém díle. Jeho vztah k Bohu však není neproblematický. Je prudce lomenou křivkou, která vede od osočování Boha až k rouhání, ale zároveň zde nalezneme nejintimnější spirituální momenty a projevy naprosté odevzdanosti Bohu, hraničící až s mysticismem.

Jirous byl pokřtěn jako katolík a jeho životní pouť poznamenal také ambivalentní vztah k této církvi (v institucionálním slova smyslu). Přestože ani jeho boj víry nebyl zdaleka předem vyhranou bitvou, osobní vztah k Bohu si udržel celý život. Byl to vztah bouřlivý jako Jirous sám, ale také upřímný, niterný a dostatečně pevný, aby mu byl oporou i v totalitních kriminálech. Putna připomíná, že pro Magora (a underground) byla přitažlivá zejména mučednicko-apokalyptická podoba křesťanství,

ktehou můžeme vidět nejen v historických počátcích (sv. Štěpán a další pronásledovaní křesťané), ale samozřejmě i v samotném příběhu Ježíše Krista, kterého Magor vnímal především jako Krista-trpitele.

Do těchto křivolakých zálivů Jirousova nitra si leckterý čtenář netroufne vydat se sám, a tak mu přijde vhod M. C. Putna jako ostrýléný průvodce fjordy Magorova světa. Podobně jako v předešlé, čapkovské knize, i zde jsou čtenáři k dispozici pomocná kolečka ve formě připisků a glos literárního vědce.

Jejich úskalí spočívá v tom, že z obavy, aby snad „EmSí“, jak se Putna sebeironicky označuje, nezastínil básníka, píše některé své glosy snad až příliš lakonicky, takže se čtenář nemá čeho dostatečně chytit. Jindy je zase příliš fragmentární – soustředí se na podružný detail (mandorla, s. 107), přičemž interpretace básně jako celku zůstává nenaťuknuta.

Často Putna také používá jakési „interpretace kruhem“: K jednomu primárnímu textu (básni samotné) přiřazuje jiný primární text (citát Jirouse), čímž se z Magorských modliteb vlastně stává ►

jakási „meta-antologie“. Taková interpretační výpomoc je vsutku hermetická a zdá se, že často čtenář nebude schopen prohlédnout Putnovu motivaci pro to, proč k básni ten který Jirousův úryvek přiřadil.

Aby snad tento text nevyzněl vůči Putnovu počínu příkře; především je třeba předeslat, že dílo Ivana M. Jirouse je stejně mnohotvaré a rozporuplné jako autor sám. Těžko je vměstnat do nějaké „Magorovy krabičky“, tím spíše do jediné publikace.

Za druhé, Putnovi zcela jistě nešlo o to podat vyčerpávající interpretační návod ke každé z básní; tím by navíc zřejmě ztratily své kouzlo (vezmeme-li v úvahu, zda něco jako „vyčerpávající interpretace“ je vůbec možné). Jeho (i Jirousovy) poznámky jsou spíše jakýsi impulz, postrčení, natočení čtenářovy hlavy, podobně, jako když průvodce na zámku upozorní na něco pekulár-

ního, co by návštěvník sám přehlédl nebo obešel. A u Magora je takových specialit natřeseně.

Závěrem ještě jedno editorské vylepšení: Oproti čapkovské publikaci obdařil Putna svoji druhou modlitební knížku i doprovodnou literárně historickou studií. V ní se dočteme nejen o základních kulisách Magorovy tvorby, ale i o jednom důležitém smyslu této knihy: „*Magorské modlitby* nejsou JEN Magorovy. Nejen proto, že je nesestavil on sám – ale hlavně proto, že mohou být vnímány nejen coby jeho osobní, nýbrž i coby všeobecně modlitebné.“ Magor je totiž jakýsi archetyp člověka, pohybujícího se na škále hříšník – vzpurník – vděčník (Putnova terminologie). Do lidského „undergroundu“ se tak lehce dostane každý z nás. Je dobře, že můžeme jít cestou, kterou nám Magor prošlapal.

Adéla Rozbořilová

Martin C. Putna (ed.): Magorské modlitby. Praha,

Biblion 2021, 293 s.

RECENZE

Stojí za to se Karafiáta nezaleknout

Vtírání Božího evangelia duše jenom odpuzuje, ano i dráždí. Já pak jsem tomu od prvopočátku tak rozuměl, že své milé evangelium nikdy nikomu vtírat nebudu, nýbrž že budu čekat, kde mi Pán Bůh dveře otevírá, takže se lidé už ptají, něco hledají, a patrně si přejí, abych už i jim přišel kázat.“

Pěkná, pozoruhodná myšlenka, myslím. A takových se v Pamětech Jana Karafiáta najde více. Ale to není jediný důvod, proč tato kniha stojí za pozornost. Jedná se o výbor z většího celku Karafiátových *Pamětí*, které původně vyšly před 100 lety, tehdy ve čtyřech samostatných svazcích – a toto členění vydavatelé zachovali i u výboru, který se skládá ze čtyř velkých kapitol. Paměti pokrývají půlstoletí Karafiátova života: Od jeho narození v roce 1846 v Jimramově po rok 1895, kdy odešel z valašské Velké Lhoty do Prahy poté, co ve lhoteckém evangelickém (reformovaném) sboru sloužil 20 let jako farář.

Paměti nám tedy umožňují objevovat, kdo byl Jan Karafiát, autor slavné dětské knihy *Broučky*, kterou ovlivnil českou kulturu jako málokterý český evangelík v 19. a 20. století. *Broučky* četli mnozí, popřípadě jsme je viděli jako večerníček – ale co vlastně o jejich autorovi víme? Vydavatelé výboru výstižně poznamenávají, že zůstal „poněkud ve stínu tohoto díla“. Při čtení jeho *Pamětí* se tento „stín“ rozptyluje a my můžeme poznat, kdo Jan Karafiát byl, co ho formovalo, o co mu šlo.

Můžeme vidět velmi vzdělaného člověka, který studoval na několika vysokých školách a získal bohatou zkušenost se zahraničím – zejména s německými zeměmi, ale také se Skotskem; to ho, zdá se, po duchovní stránce ovlivnilo nejvíc. Můžeme vidět oddaného kazatele evangelia, který věrně sloužil v reformované církvi, i když k ní měl velmi kritický postoj. Můžeme vidět člověka upřímně věřícího v Krista, který se v různých složitostech

života s důvěrou svěřoval do Boží péče. A k takové upřímné víře chtěl přivádět i další lidi, aniž by jim ji vnucoval, jak ukazuje citát na začátku článku.

Určitou nevýhodou pro současného čtenáře může být jazyk knihy, který dnes zní archaicky. Vydavatelé se totiž rozhodli *Paměti* vydat téměř bez jazykových úprav, jak je autor před stoletím napsal. Na druhé straně si myslím, že převodem do jazyka

21. století by se z nich ztratil kus jejich opravdovosti. Jazyk *Paměti* odráží způsob, jakým Jan Karafiát přemýšlel, a je to jazyk živý, plný emocí, což by se i při citlivém převodu těžko podařilo zachovat. Myslím tedy, že stojí za to se archaického jazyka nezaleknout; dá se na něj zvyknout.

Jinou problematickou věcí v *Pamětech* může být postoj Jana Karafiáta k životu církve. „Svou“ reformovanou církev považoval za „duchovně mrtvou“. O tom, jak by církev měla žít, asi měl poměrně vyhraněnou představu. Myslím ale, že by byla škoda, kdybychom *Paměti* pominuli kvůli tomu, že s jejich autorem snad v něčem nebudeme souhlasit. Kniha nás zve, abychom Janu Karafiátovi pozorně naslouchali a pokusili se ho pochopit.

Aleš Zapletal

Jan Karafiát: Paměti spisovatele Broučků. Brno, Books & Pipes 2020, 317 s.

POSLEDNÍ SLOVO

Životní minimum

Před nedávnem mě kolegyně lákala na přechod Krkonoš. „Nebudeme tahat stan, přespíme v boudě pro turisty. Na zimu jsem docela zvyklá, žijeme s rodinou v pasivním domě, téměř netopíme. Bez termoforu a teplých ponožek však zpravidla neusnu. Takže představa, že se v noci klepu ve spacáku lůžky opotřebovaném mě zrovna nenadchla. „Všechno se dá řešit,“ nenechala se kolegyně odbýt. Z neschopnosti překročit sama sebe mě nakonec zachránila pořádná rýma a kamarádku jsem přemluvila na soft verzi naší výpravy. Přespíme v chalupě. Bude tam sice kolem nuly, ale můžeme si zatopit. Dost jsem pak přemýšlela o tom, kde mám své hranice, bez čeho se neumím obejít. Ministerstvo práce a sociálních věcí dokáže životní minimum udat v číslech a vláda tuhle společensky uznanou hranici peněžních příjmů čas od času zvýší. Jenže jak je to se mnou? Co potřebuji, abych přežila a byla na světě ráda?

Potřebuji teplo, abych mohla spát. Fyzické, ale taky, a především, teplo ve vztazích. Mráz obojího

druhu mi nedělá dobře. Potřebuji lidi, o kterých vím, že mě mají rádi a já je dokážu přijímat tak, jak jsem. A taky vlídně nastavovat zrcadlo. Bez nich bych byla hodně smutná a nikam bych se neposouvala. Potřebuji domov, bezpečné místo, útočiště, kde se dá schovat nebo pořádně nadechnout, nabrat sílu. A taky potřebuji práci; ta dává mému životu smysl, řád, často i radost. Bez ní bych se utopila ve vlastních myšlenkách a nuda by mě nejspíš zabila. Taky bych se občas potřebovala hnout z místa. Vylézt na kopec, podívat se na svět, i na ten svůj, z nadhledu. Rozhlédnout se kolem dokola, zaostřit na obzor, přemýšlet, co je za ním, pokoušet se objevovat různé souvislosti svého života a života vůbec. A pak potřebuji Pána Boha, aby mi pomohl život nést a dofukovat. Aby mě našel, až se ztratím. Já se totiž někdy ztrácím. A taky, aby mě naučil být vděčná za to, co mám, i když se mi to někdy jeví jako zoufale málo.

Iva Květonová

živý plot

foto: Vojtěch Zikmund

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

Šéfredaktorka:

Adéla Rozbořilová

Jazyková redaktorka:

Jana Plíšková

členové: Jiří Hoblík, Jiří Hofman,

Jana Hofmanová, Ondřej Kolář,

Jaroslav Pechar, Lenka Ridzoňová,

Adam Šůra

NA OBÁLCE

foto: František Plzák

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

Uzávěrka březnového čísla

je 20. 2. 2022.

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

elektronicky a ve zvukové

podobě: Diakonie ČCE,

Klimentská 18, 110 05

Praha 1, tel.: 222 316 306,

732 324 956

e-mail: szp@diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.

Janáčkovo nábřeží 1075/27

150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12x

ročně, jednotlivá čísla 30 Kč

roční předplatné 350 Kč

do zahraničí 900 Kč

sponzorské 600 Kč

Informace o předplatném podá,

objednávky rozšiřuje

(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,

111 21 Praha 1,

tel.: 224 999 236,

e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,

Facebook: Český bratr,

instagram.com/ceskybratr

www.e-cirkev.cz

/ Co děláme / Média /

Církevní tisk / Český bratr

www.ceskybratr.cz

– listovací aplikace

– audioverze

– řazení podle rubrik

– odkazy na jednotlivé příspěvky

ISSN 1211-6793

V letošním roce se věnujeme tematickému cyklu s názvem Příroda a stvoření.

Na velká přání je tu Krabice online

Díky vašemu daru budeme moci pomáhat
dětem z rodin v nouzi nejen o Vánocích.

www.krabiceonline.cz

Zašlete také dárcovskou SMS ve tvaru DMS KRABICEODBOT 90 na číslo 87 777.
Cena DMS je 90 Kč, Diakonie ČCE obdrží 89 Kč. Více na www.darcovskasms.cz.

UBYTOVÁNÍ PRO FARNÍKY CHKO TŘEBOŇSKO

SKVĚLÉ PRÁZDNINY PRO SKUPINY A RODINY

- ✿ Klidné místo uprostřed lesů a rybníků
- ✿ Možnost cyklovýletů po rovinkách, koupání, vodáctví a rybaření
- ✿ Nově vybavené chatky, kuchyně, pokoje a společenské místnosti
- ✿ Nové WC a sprchy
- ✿ Kapacita 70 míst

www.chatkynajihu.cz

604 55 13 05

Evangelická akademie
Společnost lidí se zájmem o duchovní a společenské život

AKREDITOVANÉ KURZY

Kvalifikační kurz pro asistenta pedagoga

Termín: od 25. 3. 2022, (80 h. výuky, 40 h. praxe)

- výuka v blocích 1 x 14 dní (pátky odpoledne, soboty)
- Cena 8 900,- Kč

Podpora žáků s poruchou autistického spektra

Termín: 6. a 13. 5. 2022 (16 h. výuky)

Cena: 3 200,- Kč

Motivace a aktivizace žáků

Termín: 20. duben (8 h. výuky)

Cena 2 000,- Kč

Úvod do terapie uměním v sociální práci

Termíny: 20. 5., 3. 6. a 17. 6. 2022 (16 h. výuky)

Cena: 3 400,- Kč

Žák s ADHD/ADD ve škole a v družině

Termíny: 25. 3. a 1. 4. 2022 (16 h. výuky)

Cena: 3 200,- Kč

Místo výuky: Hrusická 7, Praha 4 – Spořilov | **Bližší informace:** www.eapraha.cz (Uchazeč)